

Fiscale punten verkiezingsprogramma's 2023

25 oktober 2023

Start hier

EY

Building a better
working world

Fiscale punten verkiezingsprogramma's 2023

Inleiding en leeswijzer

De Tweede Kamerverkiezingen zijn op woensdag 22 november 2023.

De meeste politieke partijen hebben inmiddels een (concept) verkiezingsprogramma gepubliceerd. Alleen DENK moet het programma nog bekend maken.

In dit overzicht zetten wij de **fiscale punten** uit de (concept) verkiezingsprogramma's uiteen. Op de volgende slides wordt een samenvatting gegeven van:

Wat moet er gebeuren met de vennootschapsbelasting?
Wat moet er gebeuren met de bedrijfsopvolgingsregeling?
Wie wil er?
Wat moet er gebeuren met de hypotheekrenteaftrek?
Afschaffen btw groente en fruit, vleestax, suikertax
(Vorm van) rekening rijden
Belastingen en Toeslagen - Algemeen
Bedrijven - Algemeen
Bedrijven - Investeren, innovatie, start-ups en scale-ups
Bedrijven - Vestigingsklimaat
Bedrijven - Belastingontwijking
Bedrijven - Bedrijfsopvolging
Arbeidsmarkt/werkgevers/werknemers
Zelfstandigen (zzp-ers)
Particulieren - Algemeen
Particulieren - Vermogen, schenken/erven
Particulieren - Pensioenen
Wonen en vastgoed
Mobiliteit - Auto, trein en fiets
Mobiliteit - Vliegen en scheepvaart
Klimaat - Milieuheffingen, energiebelasting en CO2 heffing
Indirecte belastingen - Btw, accijns, suikertax en vleestax
Lokale heffingen
Belastingdienst/overheidsinstanties

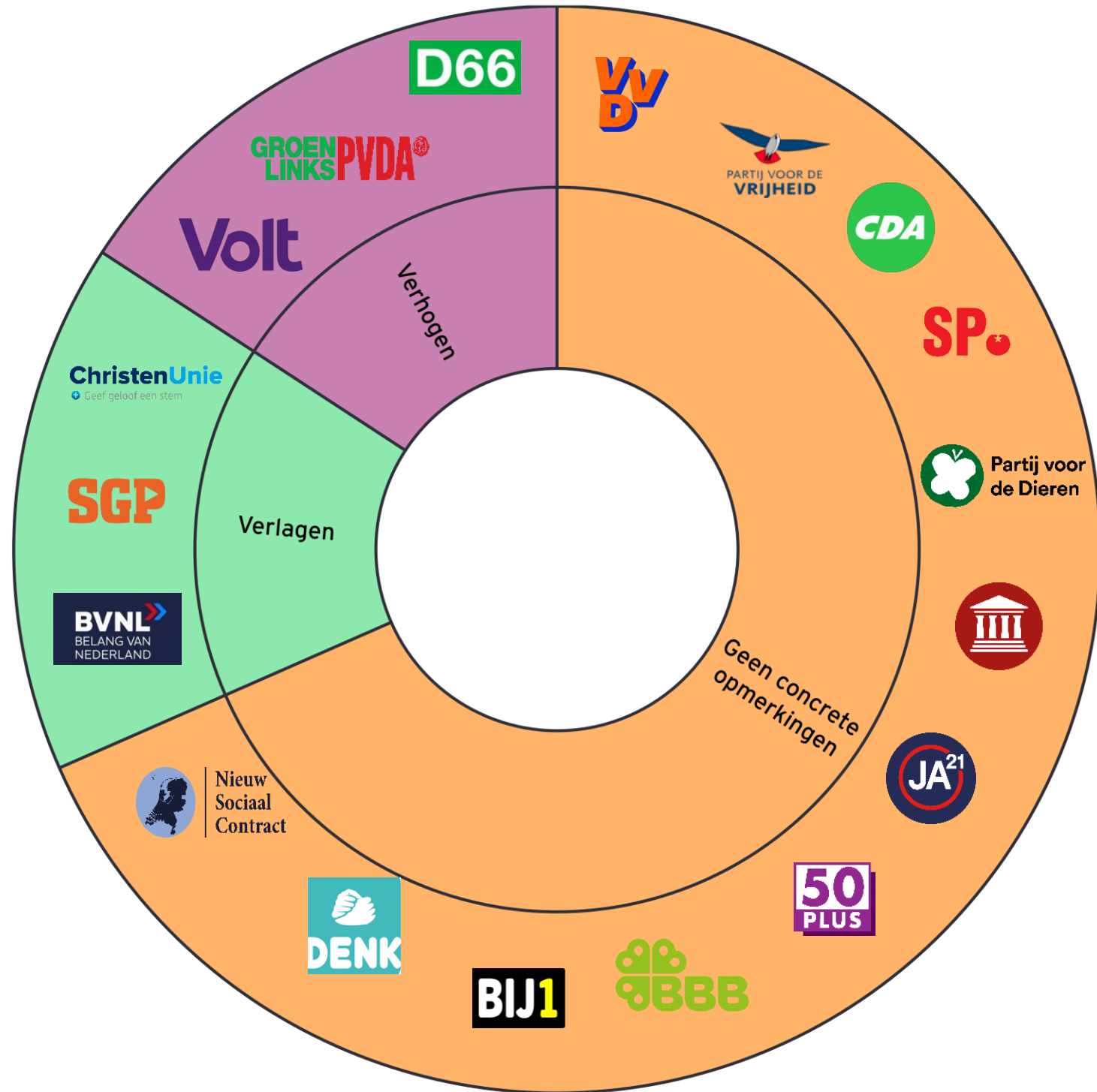
Er is geen enkele intentie een voorkeur voor een politieke partij weer te geven en/of de fiscale punten uit de verkiezingsprogramma's te duiden of te beoordelen. De diverse partijen zijn weergegeven in de volgorde van het zetelaantal bij de verkiezingen van 2021 aangevuld door nieuwe partijen die volgens de peilingen kans maken op zetels.

Het overzicht is met de grootst mogelijke zorg samengesteld. Het overzicht is bedoeld ter algemene informatie. Voor gedetailleerde informatie zie het volledige (concept) verkiezingsprogramma. Door op het logo van de desbetreffende politieke partij te drukken komt je bij het volledige (concept) verkiezingsprogramma.

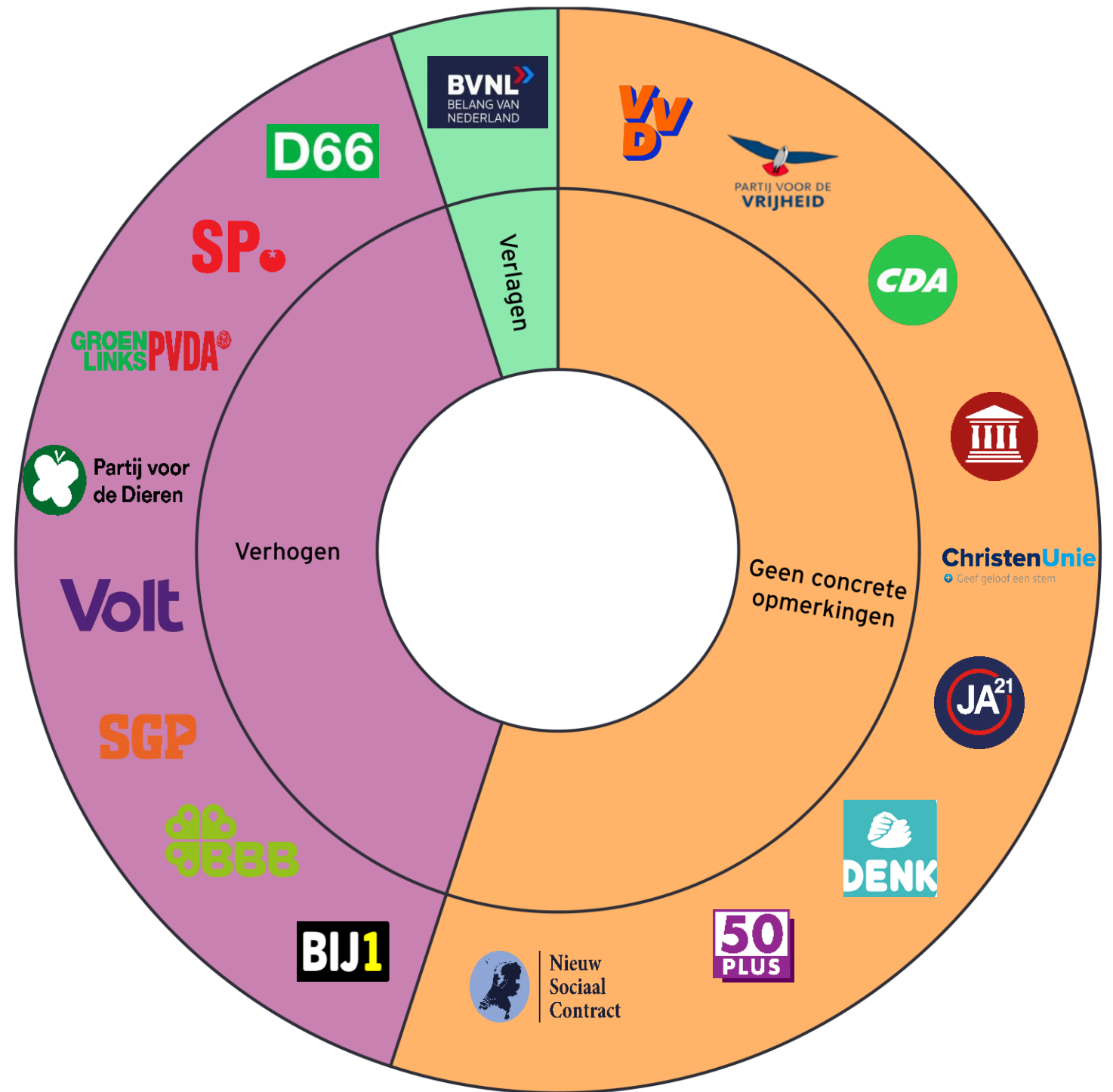
Het is overigens nog denkbaar dat er naar aanleiding van CPB doorberekeningen nog wijzingen worden aangebracht in de verkiezingsprogramma's. Aan de gegevens, zoals die in het overzicht worden weergegeven, kunnen geen rechten worden ontleend.

Dit overzicht is bijgewerkt tot 25 oktober 2023.

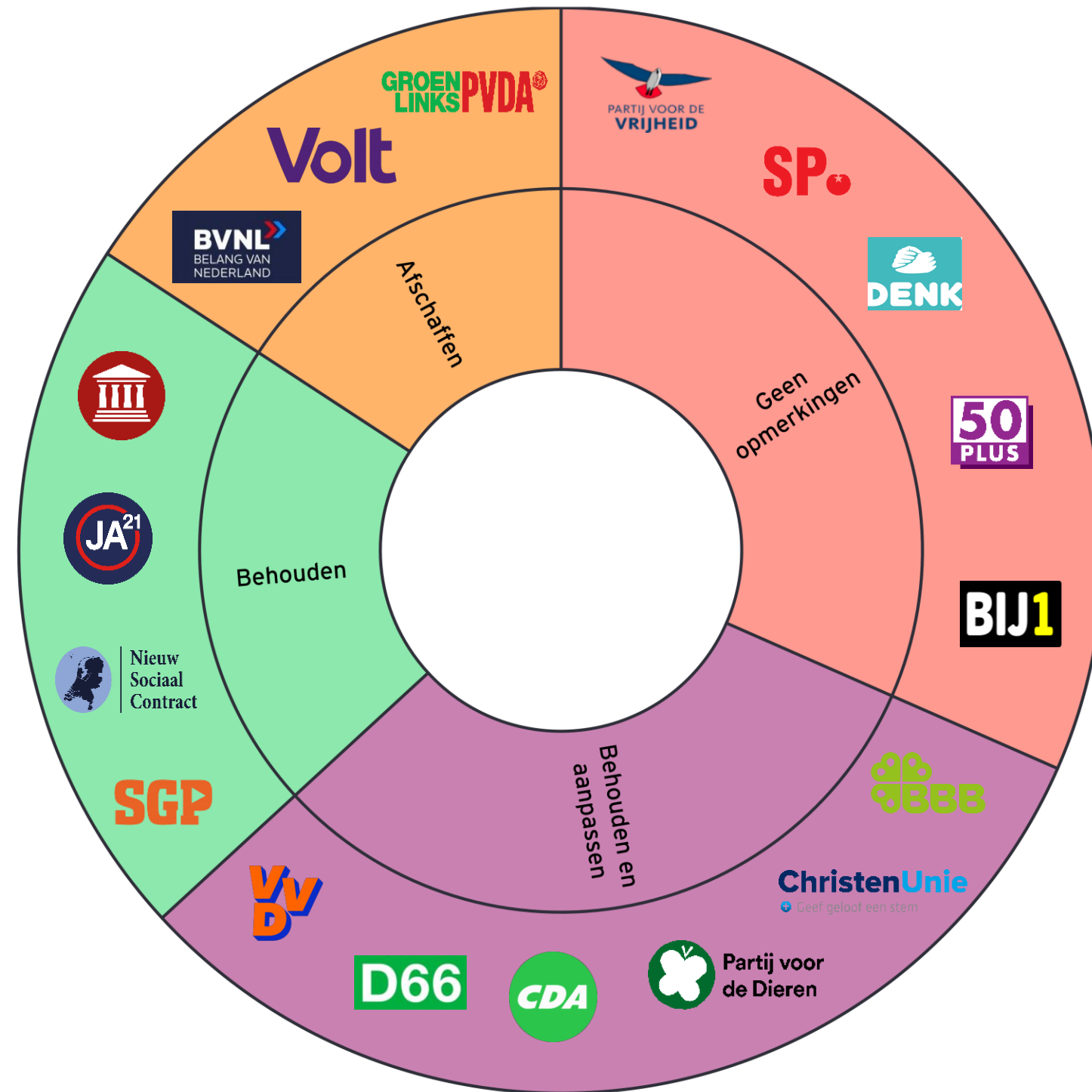
Wat moet er gebeuren met de vennootschapsbelasting voor het midden- en kleinbedrijf?

Wat moet er gebeuren met de vennootschapsbelasting voor grote ondernemingen?

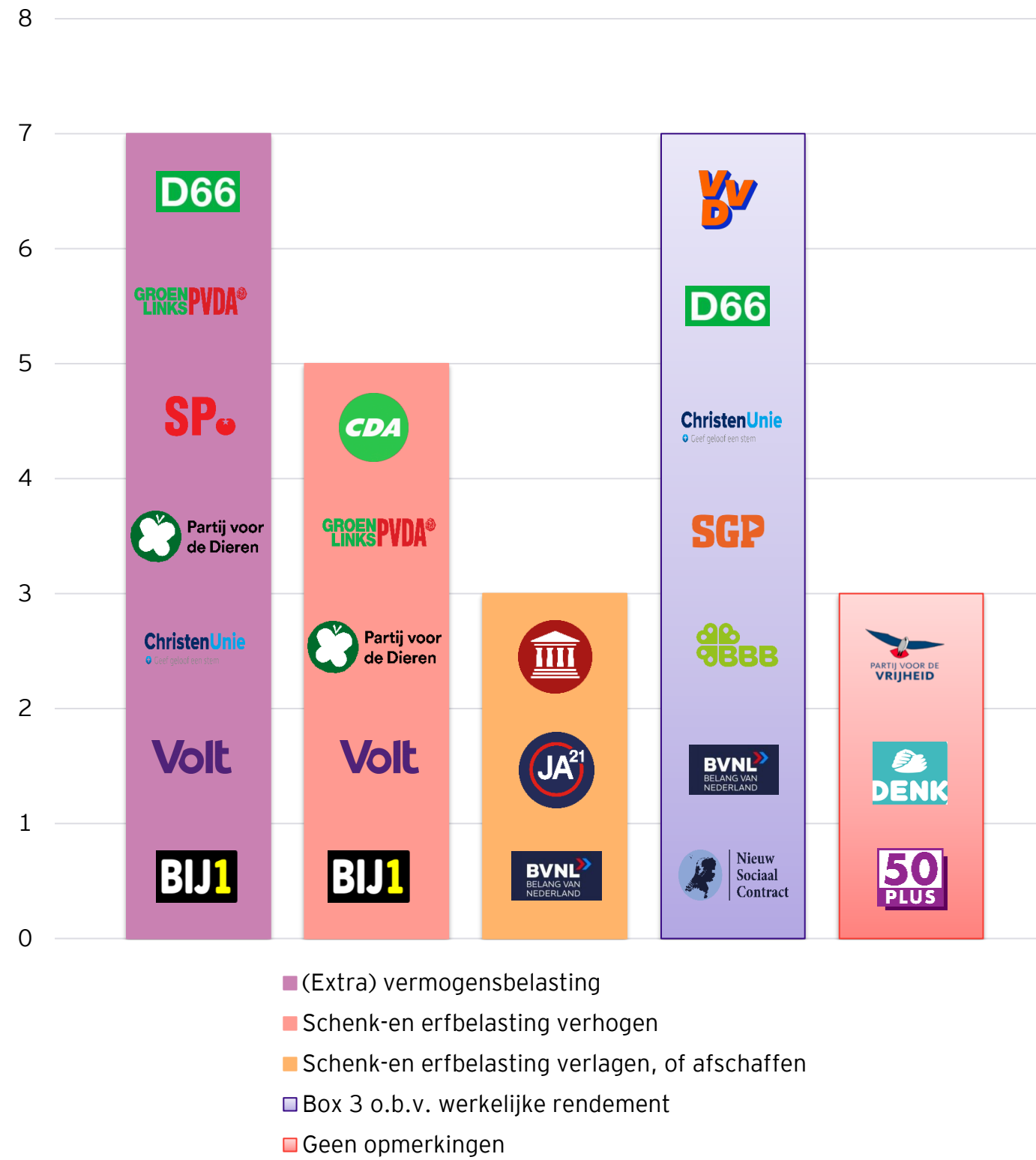
Wat moet er gebeuren met de bedrijfsopvolgingsregeling?

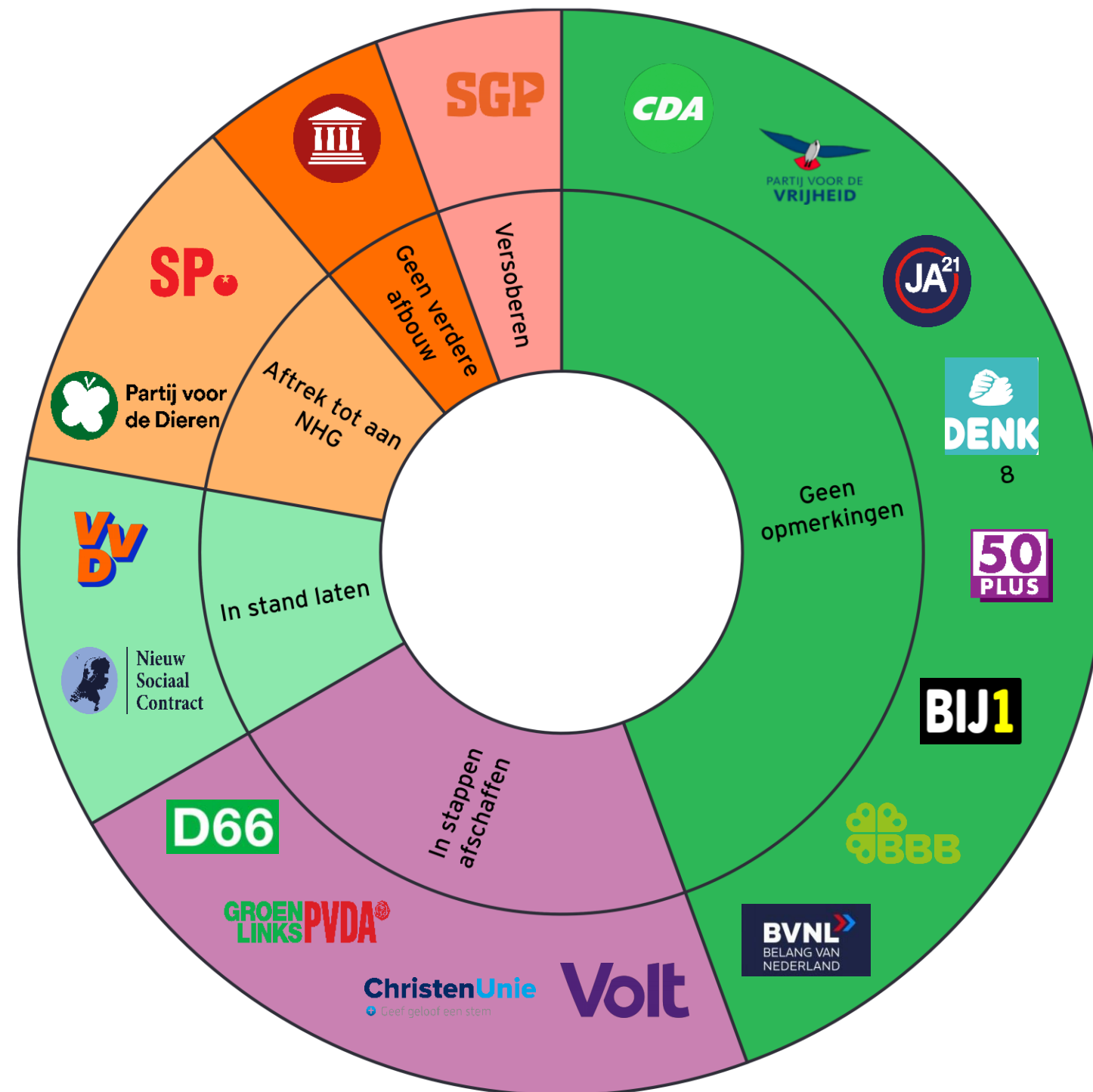

Vermogensbelasting Schenk- en erfbelasting Box 3 werkelijk rendement

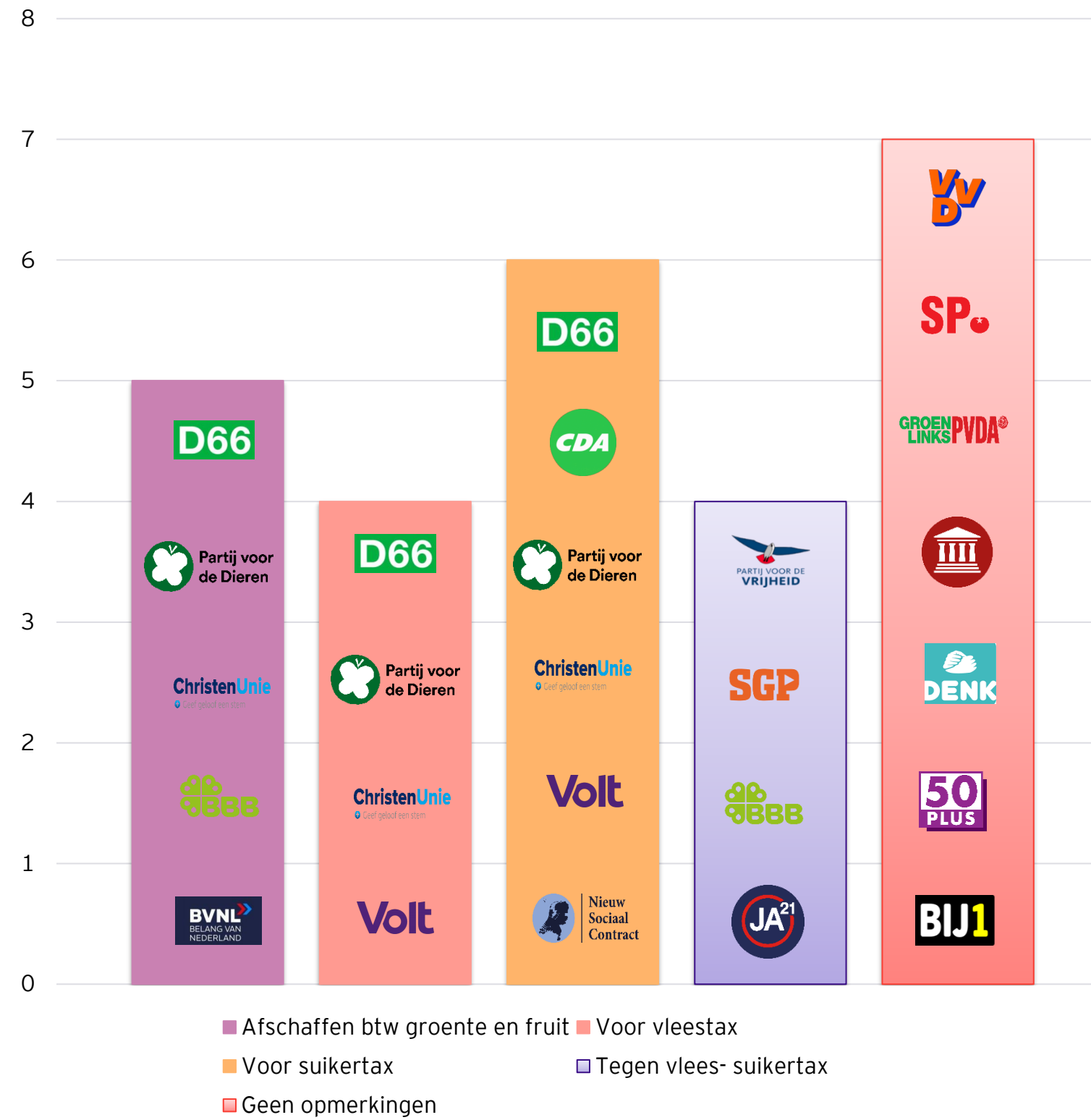
Wie wil er?

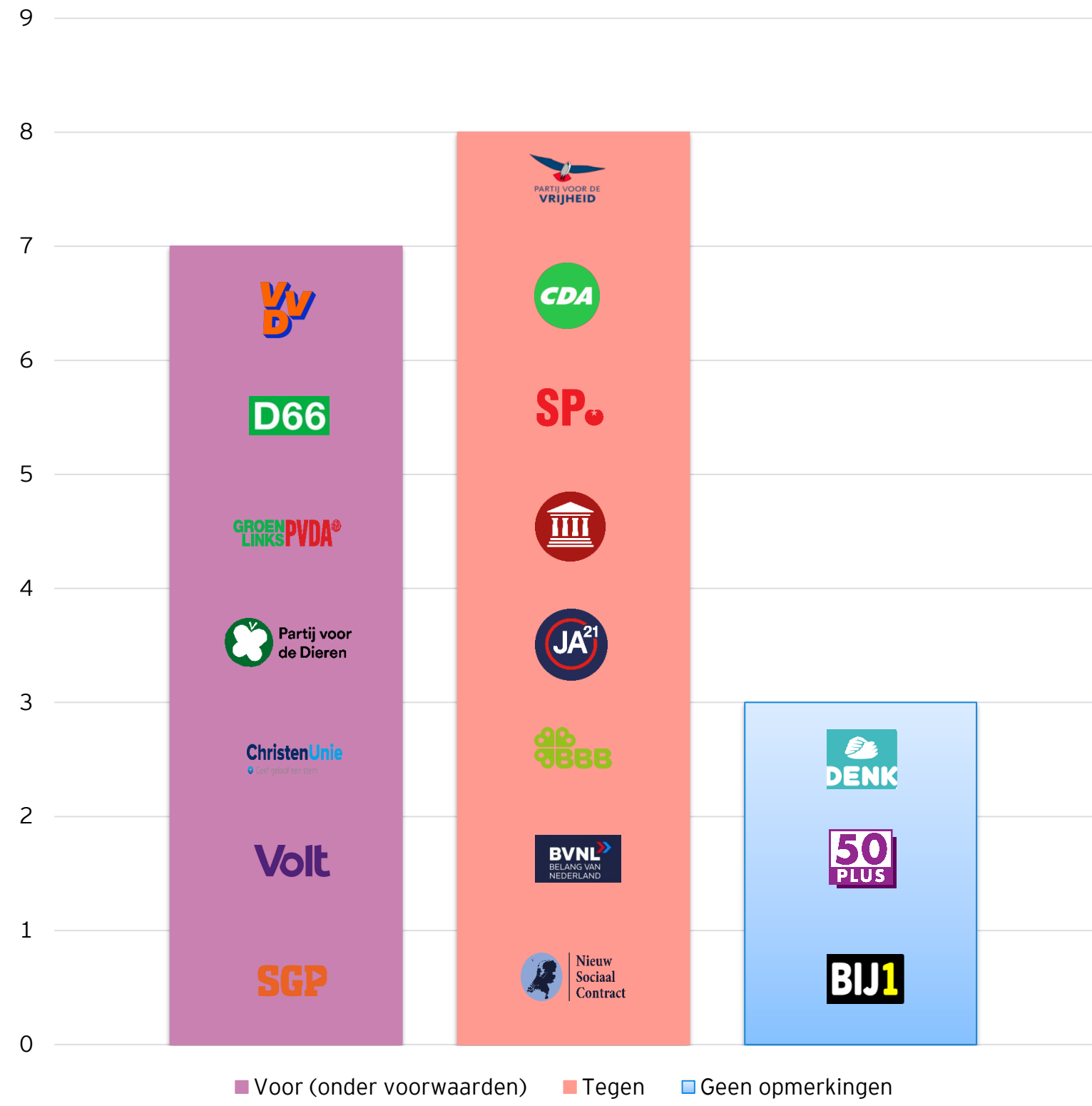
Wat moet er gebeuren met de hypotheekrenteaftrek?

Afschaffen btw groente en fruit, vleestax, suikertax, wie is er voor, of tegen?

(Vorm van) rekening rijden, wie is er voor of tegen?

Belastingen en Toeslagen - Algemeen

▶ Combinatie van loonstijging, gerichte belastingverlagingen en kans om door te groeien naar beter betaalde banen. ▶ Doorgaan met ingezette vereenvoudiging van belasting- en toeslagenstelsel. Uiteindelijk afschaffen hele toeslagenstelsel. ▶ Hervormen van de kinderopvangtoeslag naar bijna gratis kinderopvang voor werkenden.	▶ Verlaging van lasten voor lage- en middeninkomens en verhoging van lasten op winst, vervuiling en vermogen. Verder gaan met aanpak van belastingconstructies en afschaffen fiscale regelingen die niet werken. ▶ Een nieuw stelsel zonder toeslagen. ▶ Introductie van individueel basisbedrag voor elke meerderjarige Nederlander. Dit is een verzilverbare heffingskorting die met belasting wordt verrekend en die in geld wordt uitgekeerd bij geen of te lage inkomsten. Daarnaast klimaatbonus van €250 per jaar.	▶ Verlagen van belasting op boodschappen en energie. Het eigen risico in de zorg afschaffen en de huren omlaag. ▶ De gigantische extra winsten die banken nu maken vanwege de gestegen rente extra belasten en allerlei onzinnige subsidies voor kunst, cultuur, publieke omroep, expats en vergroening schrappen.	▶ Belastingheffingen en toeslagen hervormen, zodat meer werken meer loont. ▶ Verhoging kinderbijslag en kindgebonden budget. ▶ Kinderopvang voor meesten bijna gratis, inkomensafhankelijke bijdrage van hoge inkomens. ▶ Verlaging lasten op arbeid en verhogen van belasting op vermogen in vorm van verhoging van erf- en schenkbelasting. ▶ Belastingkortingen niet inkomensafhankelijk. Meer tariefschijven invoeren.	▶ Inkomstenbelasting verlagen voor iedereen tot en met een modaal inkomen. ▶ Mensen die geld verdienen met vermogen, zoals aandeelhouders en vastgoedbeleggers, minstens even zwaar belasten als inkomen uit arbeid. Tegelijkertijd 'miljonairsbelasting' zodat ook allerrijksten hun eerlijke deel betalen. ▶ Stelsel van toeslagen overbodig maken, door alle inkomens te verhogen en door zorg, wonen en kinderopvang voortaan voor alle inkomens betaalbaar te maken.	▶ Belasting op inkomen uit arbeid verlagen. Betalen met eerlijke bijdrage van vermogenden en bedrijven. ▶ Aftrekposten en kortingen sterk vereenvoudigen, afbouwen of afschaffen. Denk aan expatkorting, innovatiebox, bedrijfsopvolgingsregeling of hypotheekrenteaftrek. ▶ In belastingstelsel streven naar meer gelijkheid tussen verschillende vormen van samenleven. ▶ Toeslagensysteem op termijn overbodig door eerlijkere verdeling van inkomen en belastingen.	▶ Verlagen van lasten voor MKB en ZZP en eind maken aan regelzucht overheid. ▶ Grens hoge VPB gaat omhoog naar € 1 miljoen. ▶ Zelfstandigenaftrek verhogen naar € 15.000. ▶ Grondige vereenvoudiging belasting-, premie- en toeslagenstelsel. ▶ Belasting op arbeid verlagen. Belastingvrije voet instellen van € 30.000 idealiter met lage vlaktax. ▶ Omzetting kinderbijslag in forse kindgebonden aftrekpost in de aangifte inkomstenbelasting, die pas in werking treedt boven de belastingvrije voet.	▶ Grote bedrijven, miljonairs en vervuilers meer belasting betalen. Werkenden minder belasting. ▶ Lage tarief inkomstenbelasting verlagen en hoge tarief verhogen. Topverdieners meer laten bijdragen via derde schijf met hoger tarief inkomstenbelasting. ▶ Kinderbijslag inkomensafhankelijk. ▶ Alle toeslagen overbodig maken. Uitgangspunt iedereen voldoende inkomen om normaal in alle basisbehoeften te kunnen voorzien.	▶ Belastingstelsel dat socialer, eenvoudiger en rechtvaardiger is. ▶ Het belastingstelsel moet het bestaan van gezinnen ondersteunen. ▶ Zorgtoeslag afschaffen en basiskorting invoeren. ▶ Marginale belastingtarieven omlaag, zodat werken lonender wordt. Daartoe inkomstenbelasting grondig hervormen. ▶ Loon- en inkomstenbelasting omlaag en winst, vermogen en vervuiling meer belasten. ▶ Belastinghervorming starten met afschaffen van toeslagen en vervangen door uitkeerbare op huishouden gebaseerde belastingkorting.
▶ Welvaart beter verdelen. Werken meer lonen. Vermogen, vervuiling en bedrijven meer belasten. ▶ Grote fiscale schoonmaak. Alle toeslagen, heffingskortingen, aftrekposten, vrijstellingen en de werkgevers- en werknemerspremies afschaffen. Dit dekken door aangepaste inkomstenbelasting en nieuwe basistoelage als opmaat naar universeel basisinkomen. ▶ Maandelijkse huishoudtoelage die alle toeslagen vervangt.	▶ De inkomstenbelasting sterk vereenvoudigen. ▶ Inkomensafhankelijke regelingen afschaffen (bijv. algemene heffingskorting, huurtoeslag, kinderopvangtoeslag, arbeidskorting). Daarvoor in de plaats twee inkomensafhankelijke regelingen: Een huurtoelage alleen op basis hoogte huur. Een huishoudtoelage op basis samenstelling huishouden.	▶ Belasting- en toeslagenstelsel stevig hervormen. ▶ Gezinsvriendelijk belastingstelsel, waarbij niet langer individu maar huishouden het uitgangspunt vormt. ▶ Hervorming van belasting- en toeslagenstelsel, waarbij wordt toegewerkt naar afschaffing van toeslagen. ▶ Inkomenspositie van gezinnen met lage en middeninkomens structureel verbeteren door belastingverlaging. ▶ Goedkoper maken van arbeid en het zwaarder belasten van consumptie. ▶ Belasting op milieu verhogen en grote bedrijven gaan meer afdragen.		▶ Tegen leeftijdsdiscriminatie op de arbeidsmarkt en bij de belastingen. ▶ Reservering € 5 miljard voor hervorming stelsel van belastingen en toeslagen en sociale zekerheid, waar alle generaties van profiteren.	▶ Fiscale regelingen die niet efficiënt zijn en/of niet meer werken afschaffen. Nieuwe fiscale regelingen dienen begrijpelijk en eenvoudig toepasbaar te zijn. ▶ In inkomstenbelasting alle daadwerkelijke inkomsten gezamenlijk belast ter vervanging van het huidige boxenstelsel. Alle toeslagen afschaffen en vervangen door een belasting- en premievrij bedrag en/of negatieve belastingaanslag (bijvoorbeeld eerste € 30.000 inkomen voor werknemer en werkgever belasting- en premievrij).	▶ Inzetten voor internationaal minimum belastingpercentage voor bedrijven. ▶ De belasting op vermogen, winst en vervuiling gaat in internationaal verband omhoog, zodat extreme ongelijkheid en klimaatverandering aangepakt kunnen worden. ▶ Er komt een limiet op vermogen, waarboven een marginaal belastingtarief van 100% geldt. De hoogte van deze limiet wordt democratisch besloten.	▶ Invoeren vlaktaks met vast percentage van circa 20% en belastingvrije voet van circa € 20.000. ▶ Toeslagenstelsel afschaffen en belasting op arbeid verlagen. ▶ Afschaffing dividendbelasting en vennootschapsbelasting fors verlagen. ▶ Belastingen en werkgeverslasten voor ondernemers omlaag, bureaucratie verminderen en gelijke speelveld weer terugbrengen in markt door geen regels te maken die strenger zijn dan EU-gemiddelde.	▶ In komende vier jaar ambitieuze start maken met hervorming belastingstelsel. Marginale druk bij lagere en middeninkomens moet afnemen en werken moet meer lonen. Speciale parlementaire commissie gaat hervorming voorbereiden. Hervorming beginnen met verlagen laagste tarief inkomstenbelasting, gelijktijdig met verminderen en beter vormgeven van aantal heffingskortingen. Bij komende belastingherziening hele stelsel van toeslagen en premies herzien en verminderen van vooral beroep op zorgtoeslag, zonder grote inkomenseffecten. Kinderopvangtoeslag vervangen door instellingsfinanciering in combinatie met een ouderbijdrage.

Bedrijven - Algemeen

▶ Versterken ondernemersklimaat. In regelgeving onderscheid maken tussen kleine en grotere bedrijven. Stabiliteit en rust bieden. ▶ Samen met ondernemers een ondernemersakkoord sluiten gericht op verdienvermogen. ▶ Betere toegang tot financiering voor mkb door opheffen verpandingsverbod en inzet op vergroten non-bancaire financiering. ▶ Net zoals in Verenigd Koninkrijk een mkb-bank oprichten.	▶ Verlaging van lasten voor lage- en middeninkomens en verhoging van lasten op winst, vervuiling en vermogen. ▶ Bedrijven moeten eerlijk deel aan belasting betalen. ▶ Onderzoek of bedrijven met marktmacht zwaarder belast zouden kunnen worden. ▶ Technologiebedrijven moeten belasting betalen over de winsten die zij maken met hun digitale diensten.		▶ Mkb vormt ruggengraat van economie. ▶ Bestaande plannen voortzetten: van betere financiering via mkb-bank, de inzet van een mkb-toets bij relevante wet- en regelgeving tot toegankelijk maken van subsidies voor (innovatief) mkb. ▶ Inspanningen van kleine en middelgrote bedrijven worden nu vaak zwaarder belast dan financiële transacties van grote ondernemingen. Daarom inkoop van eigen aandelen fiscaal belasten als een dividenduitkering.	▶ Grote bedrijven gaan bijdragen aan samenleving en eerlijk belasting betalen. ▶ Bestuurders van bedrijven die belasting ontduiken worden strafrechtelijk vervolgd. ▶ Geheime afspraken tussen multinationals en belastingdienst afschaffen evenals belastingkortingen. ▶ Winstbelasting voor grote bedrijven verhogen, zodat die minstens zo zwaar worden belast als inkomen van werknemers.	▶ Verhogen bijdrage van bedrijven die winst maken. ▶ Invoeren financiële transactietaks. ▶ Invoeren belasting over digitale omzet tech-bedrijven. ▶ Overwinsten belasten (bijv. van olie- en gasbedrijven). ▶ Bankenbelasting vergroenen. ▶ Exploitatieheffing invoeren voor commerciële online-exploitanten over inkomsten van onder meer streaming-abonnementen. ▶ Alle loterijen in Nederland proportioneel bijdragen aan belastingen. Verhogen van afdracht Staatsloterij. Kansspelbelasting voortaan op alle loterijen van toepassing.	▶ Grens hoge vennootschapsbelasting omhoog naar € 1 miljoen. ▶ Internetbedrijven (Amazon) moeten een eerlijke belastingtarief betalen.	▶ Grote bedrijven meer belasting betalen. De winstbelasting voor grote bedrijven verhogen van 25% naar ten minste 35%. ▶ Belasting moet worden betaald waar daadwerkelijk winst wordt gemaakt. Strengere Europese afspraken maken over tegengaan van winstverschuiving en grondslagutholling. ▶ Geduldig kapitaal (geld dat geïnvesteerd wordt in sectoren die minder snel rendement opleveren) fiscaal aantrekkelijker maken. ▶ In Europees verband een bankenbelasting en een belasting op financiële transacties tussen financiële instellingen.	▶ Winstbelasting (vennootschapsbelasting) uniformeren. Tegelijk voor mkb-ers goedkoper maken om personeel in dienst te hebben. ▶ Bankenbelasting verdubbelen. ▶ Financiële transactiebelasting invoeren. ▶ Introductie digitale dienstenbelasting. ▶ Country-by-country-reporting verplicht voor beoordeling of "fair share" wordt betaald. Bij sterke afwijking correctie van de aangifte. ▶ Inperken mogelijkheid te lenen van eigen bedrijf. Dat geldt ook voor de renteaftrek. ▶ Marktconform salaris uitkeren aan DGA. ▶ Behandelen inkoop eigen aandelen als dividenduitkering.
▶ Vennootschapsbelasting verhogen; vast tarief 27,5%. ▶ Introductie progressief stelsel box 2 met tarief 28% tot € 50.000, 30% tussen € 50.000 en € 100.000 en 35% boven € 100.000. ▶ Om lenen bij de eigen BV te ontmoedigen, verlagen grens naar € 200.000 (voor zowel bestaande als nieuwe schulden en exclusief eigen woningschuld). ▶ Bedrijfswinsten van Al-bedrijfsactiviteiten in Europa moeten in Europa belast worden. ▶ Landbouwvrijstelling afschaffen. ▶ Tonnage-winstregeling en afdrachtvermindering zeescheepvaart afschaffen.	▶ Opschaling van goedkope financiering voor duurzaamheids-investeringen, zoals de mkb Duurzaamheidslening van Qredits.	▶ MKB is gebaat bij verlaging van lasten, onder andere door lagere winstbelasting. Grote bedrijven gaan eerlijker aandeel leveren, zonder hun concurrentiepositie in Europa en wereld uit oog te verliezen. ▶ Grote bedrijven gaan meer afdragen. ▶ Veehouders die willen stoppen niet opzadelen met torenhoge fiscale afrekening.		▶ Lastenverzwaring bedrijven € 5 miljard.	▶ Onderzoek naar introductie extra (derde) schijf vennootschapsbelasting. In extra schijf worden winsten boven bepaald bedrag extra belast en binnen groepsstructuren wordt vennootschapsbelasting op basis van geconsolideerde winst geheven. Belastingdruk voor bedrijven mag niet verder oplopen. Bedrijven zijn geen pinautomaat.	▶ Private bedrijven die in Nederland hun producten verkopen gaan forse winstbelasting betalen. ▶ Voordelige belastingconstructies gericht op beursgenoteerde bedrijven worden gestopt. ▶ Inzetten voor internationaal minimum belasting-percentage voor bedrijven. ▶ Heffen hoge belasting voor de bestaande wapenindustrie.	▶ Lage tarief vennootschapsbelasting gaat van 19% terug naar 15% voor bedrijven met een winst tot € 300.000. Hoge tarief verlagen naar 25%. ▶ Dividendbelasting afschaffen. ▶ Earningsstrippingmaatregel waarbij de aanpassing van renteaftrek per 1 januari 2025 wordt beperkt tot 20% van de winst gaat niet door. In elk geval blijft het drempelbedrag van € 1.000.000,- voor alle ondernemingen in stand. ▶ De Wet Excessief Lenen komt te vervallen. Lenen van de eigen BV wordt weer toegestaan.	▶ In het vestigingsbeleid richten op bedrijven die bijdrage leveren aan reële economie en brede welvaart van Nederland - en niet op brievenbusfirma's. ▶ Voornemen om internationaal een minimale winstbelasting van 15% in te voeren voor bedrijven, om 'race naar bodem' tussen landen tegen te gaan ondersteunen. ▶ Belastingheffing blijft voorbehouden aan de lidstaten. ▶ Duidelijke keuzes maken op basis van de uitgevoerde ambtelijke doorlichting van 116 fiscale regelingen, waarbij gekeken wordt naar effectiviteit en doelmatigheid (rapport 'Aanpak Fiscale Regelingen', juni 2023).

Bedrijven - Investeren, innovatie, start-ups en scale-ups

▶ Stimuleren start-ups en scaleups door betere toegang tot hoogwaardige kennis bij universiteiten en kennisinstellingen. ▶ Pensioenfondsen stimuleren op grote schaal te investeren in start-ups en scale-ups. ▶ Werknemers laten meedelen in winst. ▶ Terugdringen van regeldruk.	▶ Particuliere investeerders moeten verliezen na risicovolle investeringen in jonge bedrijven van hun belasting af kunnen trekken. ▶ Investeren in start-ups en scale-ups aantrekkelijker maken. Mogelijk maken van een 'winwin-lening', waarbij kleine ondernemers makkelijker geld lenen en familie, vrienden of fans een aantrekkelijk rendement krijgen.		▶ Werken aan sterker vestigingsklimaat voor bedrijven. Dienstbare overheid die met ondernemers en ecosystemen meedenkt, oplossingen biedt en belemmeringen wegneemt. Voorspelbaar overheidsbeleid. Minder rapportageverplichtingen.	▶ Met een nationale investeringsbank kunnen kleine en startende bedrijven makkelijker lenen en wordt vernieuwing bevordert. ▶ Verhoging van kleinschaligheidsinvesteringsaftrek.	▶ Investeren in Nederlandse culturele producten. Stimuleren van Nederlandse creatieve maakindustrie met fiscale voordelen en fonds dat leningen verstrekt aan Nederlandse producties.		▶ Internetwinkelbelasting voor grote bedrijven die het grootste deel van hun omzet uit online verkopen halen, zoals bijvoorbeeld Amazon, Bol en Coolblue. ▶ Bedrijven die bijdragen aan de omschakeling naar een duurzame economie krijgen status als 'opbouwbedrijf' en belastingvoordelen. Grote vervuilers krijgen een status als 'afbouwbedrijf' en in toenemende mate zwaarder belasten.	▶ Investeer in start-ups en scale-ups. ▶ Faillissementsrecht verbeteren ten gunste van mkb-er: de concurrente schuldeiser (vaak de mkb-er) verdient een gelijkwaardige positie aan de preferente schuldeiser (de bank en de belastingdienst).
▶ Oprichten specifiek start-upfonds en een scale-upfonds. ▶ Overheid leidende, sturende rol in ontwikkeling volwassen start-upklimaat door gericht en méér te investeren (daardoor meer durfkapitaal in Nederland). ▶ Verkennen opties meer leenfaciliteiten tegen risicovrije rente aan start-ups. ▶ Onderzoek hoe start-ups vrijgesteld kunnen worden van afdracht pensioenpremies in eerste jaren ontwikkeling.	▶ Extra geld voor cruciale regelingen zoals de WBSO, EIA, Vamil en MIA. ▶ De regeldruk actief voor het mkb terugdringen.	▶ Aantrekkelijkere investeringsregelingen voor MKB-ondernemers. ▶ Fiscale voordelen voor land- en tuinbouwbedrijven, zoals landbouwvrijstelling en lagere energie- en omzetbelasting, dienen te blijven. ▶ Fiscale investeringsreserve voor opvangen van oogstschade door weersextremen en voor investeringen in milieu en dierenwelzijn. ▶ Fiscale afrekening voor stoppende landbouwbedrijven moet omlaag. ▶ Om innovatie aan te jagen worden subsidie- en fiscale innovatieregelingen verhoogd. ▶ Terugdringen van regeldruk. ▶ Ondersteunen bij zoektocht naar financiering.			▶ Een toegankelijke en laagdrempelige regeling speciaal voor innovatie bij kleine ondernemers en mogelijkheid via "pilot" werking van hun innovaties te bewijzen. ▶ Op nationaal en internationaal niveau inzetten om regelgeving te verminderen. ▶ Huidige fiscale regelingen behouden die innovatie en ontwikkeling stimuleren en mogelijkheden onderzoeken deze nog verder te verbeteren.		▶ Minder regels voor ondernemers en bedrijven. Bureaucratie en regeldruk moeten worden teruggedrongen.	▶ Het scheppen van voorwaarden voor innovatie en groei en goede regionale samenwerkingsverbanden. Het belang zien van regionale broedplaatsen voor startups en scale-ups, waar startende, groeiende en gevestigde ondernemers samen met onderwijs- en kennisinstellingen werken aan doorbraken op het gebied van technologie en duurzaamheid. ▶ Handhaven van fiscale faciliteiten voor innovatie (WBSO en innovatiebox) en aftrek voor milieu-investeringen. Terughoudend zijn met subsidies.

Bedrijven – Vestigingsklimaat

								Geef geloof een stem
▶ Gelijke Europese regels voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen in plaats van nationale regels.	▶ Vanuit het streven naar brede welvaart Nederland tot een aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijven maken die waarde toevoegen aan samenleving zonder mens en milieu negatief te belasten. ▶ Veto's in de (Europese) Raad worden afgeschaft, ook op het gebied van buitenlandbeleid, defensie en bij belastingen als het gaat om het groene, vermogens- en bedrijfswinstendomein.		▶ Vestigingsklimaat lijdt onder onduidelijke en steeds veranderende wetgeving. Vernieuwing belasting- en toeslagenbeleid moet gericht zijn op uitvoerbaarheid daarvan en moet passen bij leefwereld van mensen. De komende kabinetsperiode moet Belastingdienst orde op zaken stellen in zowel ICT-systemen als uitvoeringscapaciteit, terwijl binnen kaders zoveel mogelijk uitvoerbare verbeteringen in stelsel worden doorgevoerd. Dat creëert ruimte voor herziening in periode daarna.	▶ De belastingkorting voor expats verdwijnt.	▶ Afschaffen belastingvoordeel expats (belastingkorting van 30%). Dat geldt ook voor ET-regeling. ▶ Terugdringen vetorecht EU Raad van Ministers, onder meer bij buitenlandbeleid en belastingen.		▶ Stoppen met subsidies en belastingvoordelen om werknemers naar Nederland te halen, zoals de expatregeling. ▶ Belasting moet worden betaald waar daadwerkelijk winst wordt gemaakt. Strengere Europese afspraken over het tegengaan van winstverschuiving en grondslaguitholling.	▶ Belastingvoordelen voor expats verdwijnen. ▶ Belastingrulings met betrekking tot fiscale constructies openbaar maken. ▶ Behandel inkoop eigen aandelen als dividenduitkering. Op inkoop van eigen aandelen dividendbelasting inhouden. Wel mogelijkheid voor bedrijven behouden om zich goed te beschermen tegen vijandelijke overnames.
							BELANG VAN NEDERLAND	
▶ Met Europese belastingen voorkomen dat multinationals belastingen ontwijken door grens over te stappen. ▶ Eén Europese winstbelasting ▶ Eén Europese meevallersheffing. ▶ Europese staatsburgerbelasting (tijdelijk belasting blijven betalen op plek waar je staatsburger bent geweest). ▶ Eén Europese belastingautoriteit om belastingontwijking effectief tegen te gaan.	▶ Midden- en kleinbedrijf stimuleren de economische groei in de regio te bevorderen. ▶ Minder regeltjes, regelingen, belastingen en verplichtingen voor een gezond en concurrerend ondernemersklimaat. ▶ Altijd een mbk- en vestigingsklimaattoets bij de implementatie van nieuw beleid. ▶ Altijd een gelijk speelveld voor onze bedrijven ten opzichte van buitenlandse concurrentie. ▶ Tegen Europese belastingen om EU-uitgaven te blijven dekken, en snijden in uitgaven van EU.	▶ Lasten voor bedrijfsleven (met name mkb) moeten omlaag. ▶ Belastingheffing blijft een nationale bevoegdheid. ▶ Verkeerde fiscale prikkels die arbeidsmigratie stimuleren, verdwijnen.			▶ Minimaal evenveel in uitbreidingsmogelijkheden voor Nederlandse bedrijven investeren als in verbeteren vestigingsklimaat voor buitenlandse bedrijven. ▶ Meer transparantie over afspraken (zogenaamde rulings) tussen fiscus en bedrijven. ▶ Nederlandse belastingheffing is en blijft eigen verantwoordelijkheid en dat niet (deels) overdragen aan de EU of anderszins.		▶ Het vestigingsklimaat moet worden verbeterd door lagere belastingen in te voeren, minder overheidsbemoedigen, lage energiekosten, en soepeler arbeidsrecht. ▶ Dividendbelasting afschaffen en vennootschapsbelasting fors verlagen. Multinationals moeten een "fair share" aan belastingen betalen en niet via constructies belasting ontduiken. ▶ Tegen EU-fondsen en EU-belastingen.	▶ Om het verdienvermogen van Nederland op lange termijn zeker te stellen is een gezond vestigingsklimaat van belang. Het gaat hierbij niet in de eerste plaats over fiscale faciliteiten, maar vooral om de beschikbaarheid van talent. ▶ Fiscale voordelen voor expats en andere werknemers (de regeling extraterritoriale kosten en de regeling die 30% van het loon onbelast laat) sterk inperken, zonder het aantrekken van buitenlandse investeringen in de reële economie te ondermijnen.

Bedrijven - Belastingontwijking

▶ Blijven inzetten op het dichtschroeien van sluiproutes waarmee belasting ontlopen wordt. ▶ Doorgaan met aanpak van belastingconstructies. Met opbrengst hiervan rekeningen van middengroepen verlagen. ▶ In OESO- en EU-verband blijven inzetten op maatregelen tegen belastingontwijking.	▶ Bedrijven moeten eerlijke deel aan belasting betalen, derhalve aanpakken belastingontwijking. ▶ Pleiten voor een verstevigde aanpak van belastingontduiking. Er is op EU-niveau harmonisatie nodig van de (grondslag van) vennootschapsbelasting, om een einde te maken aan de race to the bottom onder multinationals bij het uitbuiten van verschillen in belastingregimes.		▶ Zorgen dat bedrijven hun belastingplicht in armere landen niet ontlopen door geldstromen via Nederland te laten lopen.	▶ Inzetten voor eerlijke internationale handel en verzetten tegen handelsverdragen met exclusieve privileges voor buitenlandse bedrijven. ▶ Internationaal inzetten voor belasting op financiële transacties en op afspraken om belastingontwijking verder tegen te gaan. ▶ Bedrijven beboeten als er sprake is van misstanden die zij zelf of hun toeleveranciers in de wereld veroorzaken. ▶ Samen met ontwikkelingslanden internationaal strijden tegen belastingontwijking.	▶ Samen met Europese Unie en rest van de wereld een einde maken aan mogelijkheid voor bedrijven en vermogende particulieren om belasting te ontwijken met slimme trucs en brievenbussen op de Zuidas. Nederland als belastingparadijs wordt verleden tijd.		▶ Belastingparadijs Nederland sluit zijn deuren. Een einde maken aan belastingontwijking door multinationals via ons land. ▶ Alle deals (tax rulings) met bedrijven worden openbaar. Erop aandringen dat andere belastingparadijzen hetzelfde doen. ▶ Al het Nederlandse beleid toetsen op effecten op ontwikkelingslanden om negatieve impact te verkleinen (bijv. facilitering van belastingontwijking).	▶ Invoeren exithetfing oor mensen die om fiscale redenen Nederland ontvluchten. ▶ Nederland dient voortvarend door te gaan met het beteren van zijn fiscale leven en geen vrijplaats meer te zijn voor belastingontwijking en het witwassen van crimineel geld ▶ Beter fiscaal toezicht. Onder meer door het koppelen van bestanden, ook in EU-verband, en daarmee actieve uitwisseling van informatie tussen landen. Europa-breed investeren in de opsporingscapaciteit van belastingdiensten en grote boetes geven bij ontduiking.
▶ Belastingvoordelen voor bedrijven schrappen uit belastingverdragen. ▶ Exit tax voor bedrijven die verhuizen naar land met lagere belastingdruk. ▶ Binnen heel Europa tijdelijke staatsburgerschapsbelasting invoeren. Wanneer iemand bijvoorbeeld vanuit Nederland naar een land met lagere belastingen verhuist, moet diegene het verschil voor een bepaalde tijdsperiode blijven afdragen aan Nederland.		▶ Grote ondernemingen moeten eerlijke bijdrage aan totale belastingopbrengst blijven leveren. Bijvoorbeeld bij multinationals blijkt nog te vaak dat ze nauwelijks belasting in Nederland afdragen. Vaak komt dat door allerlei mazen in ons fiscale stelsel. Die mazen moeten gedicht worden. ▶ Belastingontduiking, maar ook witwassen, is onaanvaardbaar. Dit moet zoveel mogelijk worden opgespoord en bestraft. ▶ Belastingontwijking is feitelijk niet illegaal, moreel gezien wel. Belastingontwijking zoveel mogelijk tegengaan. Een brede, internationale aanpak is nodig.				▶ Nederland niet langer een belastingparadijs. Het oprichten van een brievenbus-BV onmogelijk maken. Daarnaast grootschalig onderzoek naar mazen in wet die belastingontwijking faciliteren.		▶ Nederland houdt op fiscaal doorstroomparadijs te zijn. Voorstellen uit twee rapporten die hierover zijn uitgebracht, worden uitgevoerd en aanvullende maatregelen verkend. ▶ Belastingontwijking tegengaan en invoering van minimum belastingtarief voor multinationals in internationaal verband steunen. ▶ Effectieve, harde aanpak van internationale miljardenfraudes. ▶ Extreem rijke particulieren die geen of weinig belasting betalen in landen als Monaco of Zwitserland, moeten een eerlijke bijdrage leveren.

Bedrijven - Bedrijfsopvolging

								Geef geloof een stem
▶ Bedrijfsopvolgingsregeling blijft behouden. De eisen voor toepassing moeten beter aansluiten bij behoeften van ondernemers en oneigenlijk gebruik tegengaan.	▶ De bedrijfsopvolgingsregeling verder versoberen.		▶ Bedrijfsopvolgingsregeling blijft behouden maar deze ongevoelig maken voor misbruik.		▶ Aftrekposten en kortingen sterk vereenvoudigen, afbouwen of afschaffen (bijv. expatkorting, innovatiebox, bedrijfsopvolgingsregeling, hypotheekrenteaftrek. Met de opbrengsten lasten verlagen voor mensen met een laag- en middeninkomen.	▶ Bedrijfsopvolgingsregeling handhaven.	▶ Bedrijfsopvolgingsregeling aanpassen om einde te maken aan belastingontwijking via deze regeling.	▶ Bedrijfsopvolgingsregeling handhaven. Wel kan deze beperkt worden voor niet bedrijfsgebonden activa als onroerend goed en liquiditeiten. En tegelijk ervoor zorgen dat geld dat in het familiebedrijf zit na de bedrijfsoverdracht in het bedrijf blijft en niet vrijwel belastingvrij bij privépersonen terecht komt. Om te voorkomen dat belastingheffing bij overdracht tot liquiditeitsproblemen leidt, verruiming van betalingsperiode.
							BELANG VAN NEDERLAND	
▶ Bedrijfsopvolgingsregeling afschaffen. In plaats hiervan mogelijkheid verruimen bij overheid te lenen om financiering mogelijk te maken.	▶ Bedrijfsopvolgingsregeling niet versoberen.	▶ MKB en familiebedrijven leveren een belangrijke bijdrage aan Nederlandse economie, onder andere door hun zorg voor omgeving, goed werkgeverschap en innovatiekracht. Dat verdient ondersteuning, onder andere via bedrijfsopvolgingsregeling.			▶ Bedrijfsopvolgingsregeling wordt gehandhaafd met de tarieven van 2023. Misbruik door oneigenlijke structuren aanpakken en knelpunten oplossen. Daarbij kijken hoe andere Europese landen hier vorm aan hebben gegeven.		▶ Bedrijfsopvolgingsregeling afschaffen, zodat familiebedrijven belastingvrij kunnen worden overgedragen aan de volgende generatie. Erf- en schenkbelasting afschaffen zodat dit probleem volledig is opgelost.	▶ Gericht onderzoek doen en fiscale en andere mogelijkheden van private equity en traditionele stabiel en conservatief gefinancierde familiebedrijven vergelijken. ▶ Gelijk speelveld tussen deze twee groepen bewerkstelligen en dus een aantal belastingvoordelen van private equity terugdringen. ▶ Bedrijfsopvolgingsregeling voor familiebedrijven wordt behouden als waarborg voor de continuïteit van werkgelegenheid en bedrijvigheid.

Arbeidsmarkt / werkgevers / werknemers

▶ Werkgeverslasten verlagen, zodat het meer loont personeel in dienst te nemen. ▶ Verder met ingezette hervorming van loondoorbetalingsregels. ▶ Werkkostenregeling verruimen, zodat werkgevers personeel kunnen belonen, bijv. met een meerurenbonus. ▶ Belastingvrije reiskostenvergoeding standaard indexeren. ▶ In ieder arbeidscontract afspraak over reiskostenvergoeding. ▶ Meer mogelijkheden creëren om werknemers meer mee te laten delen in winst die bedrijf maakt.	▶ Werknemers die meer dan drie dagen per week werken, gaan minder belasting betalen door invoeren van nieuw 'urenvoordeel'. ▶ Verder verkleinen fiscale verschillen tussen werknemers en ondernemers door belasting op inkomsten uit onderneming te verhogen en mkb-winstvrijstelling te maximaleren. ▶ Belemmeringen in fiscaliteit en sociale zekerheid voor werkgever en werknemer weghalen om grenswerken makkelijker te maken.	▶ Subsidie voor expats schrappen.	▶ Nieuw voorstel voor 'Basisbanen': gewone banen bij gewone werkgevers met loonkostensubsidie op maat. ▶ Modern werkgeverschap stimuleren. ▶ Groot voorstander van delen van winsten met werknemers. Plan maken om percentage bedrijven dat aan winstdeling doet binnen vijf jaar te verdubbelen.	▶ De belastingkorting voor expats verdwijnt.	▶ Afschaffen belastingvoordeel expats (belastingkorting van 30%). Dat geldt ook voor ET-regeling.	▶ Onbelaste kilometervergoeding naar € 0,30 per kilometer.	▶ Stoppen met subsidies en belastingvoordelen om werknemers naar Nederland te halen, zoals de expatregeling. ▶ Zelfstandigen hoeven hun sociale zekerheid niet langer op te geven om concurrerend te zijn. Er komt een publieke voorziening voor arbeidsongeschiktheid en pensioen voor alle zelfstandigen, waar de opdrachtgevers aan meebetalen.	▶ Belastingvoordelen voor expats verdwijnen.
					▶ Verschil in belastingdruk tussen personeel in vaste dienst en ZZP'ers verkleinen, zodat het aantrekkelijker wordt mensen in vaste dienst aan te nemen.	▶ 30%-regeling afschaffen.	▶ Reiskosten moeten volledig onbelast kunnen worden vergoed door werkgever. ▶ Meerwerk boven het fulltime dienstverband moet niet in hoogste belastingtarief worden belast, maar op een lager tarief zodat het aantrekkelijker wordt om extra te werken.	▶ Fiscale en sociale behandeling van werknemers, uitzendkrachten en zelfstandigen zo veel mogelijk gelijk trekken, zodat uitzendbureaus en zelfstandigen niet met werknemers concurreren op arbeidsvoorwaarden. ▶ Verhogen belastingvrije stagevergoeding bij beroepsopleidingen naar € 450 per maand. Dit is tevens het minimum voor een fulltime stage. Mkb'ers met een klein budget kunnen hiervoor ondersteuning aanvragen.

Zelfstandigen (zzp-ers)

▶ Helderheid voor zelfstandigen. Verduidelijken van regels, waarbij evidente zzp'ers buiten schot blijven. Bij handhaving richten op risicosectoren. Toewerken naar aparte rechtsvorm voor zzp'ers, ▶ Arbeidsongeschiktheidsverzekering invoeren met keuzevrijheid tussen publieke en een private verzekering. ▶ Goed pensioen voor zelfstandigen. Als experimenten om direct bij fonds pensioen op te bouwen succesvol, dan permanente regeling. ▶ Meer mogelijkheden eenvoudiger een hypotheek af te sluiten.	▶ Verder verkleinen fiscale verschillen tussen werknemers en ondernemers door belasting op inkomsten uit onderneming te verhogen en mkb-winstvrijstelling te maximeren. ▶ De zelfstandigenaftrek wordt omgevormd naar een urenvoordeel voor alle werkenden die meer dan drie dagen per week werkt. ▶ Samen met pensioenfondsen zorgen dat ook zelfstandigen zich bij een passend pensioenfonds kunnen aansluiten en goede voorlichting kunnen krijgen over keuzemogelijkheden.	▶ Geen onnodige extra regels en verplichtingen voor zzp'ers: betaalbaar vrijwillig verzekeren arbeidsongeschiktheid en pensioen.	▶ Hervormingen doorzetten, zodat vaste baan weer norm wordt en mensen meer zekerheid krijgen over werk en fatsoenlijk inkomen. ▶ Afspraken die er voor zorgen dat het voor werkgevers aantrekkelijk wordt mensen in vaste dienst te nemen.	▶ Voor ZZP'ers de sociale zekerheid verbeteren, onder meer door recht op goed pensioen en collectieve verzekering tegen arbeidsongeschiktheid. ▶ Einde maken aan alle vormen van onzekere arbeidscontracten, zoals nulurencontracten.	▶ Zelfstandigen verplichten zelf pensioen op te bouwen. ▶ Veel zzp'ers hebben geen vangnet in geval van pech of ziekte. Daarom op termijn een verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor alle zzp'ers.	▶ Verlagen van lasten voor MKB en ZZP en eind maken aan regelzucht overheid. ▶ Zelfstandigenaftrek verhogen naar € 15.000. ▶ Onmiddellijke afschaffing van wet DBA en terugkeer naar een overzichtelijke en effectieve regeling vergelijkbaar met de VAR. ▶ ZZP'ers niet dwingen om aan verplichte (pensioen)-verzekeringen deel te nemen.	▶ Beperken aantal verschillende arbeidscontracten tot vaste en tijdelijke contracten voor regulier werk, het uitzendcontract om ziekte of grote drukte op te vangen, en zelfstandigencontract voor zzp'ers.	▶ Verschillen tussen zelfstandigen en werknemers in loondienst verkleinen. Verplichte verzekering tegen arbeidsongeschiktheid. ▶ Fiscale voordelen voor zelfstandigen worden in een verstandig tempo afgebouwd. Bij de afbouw van fiscale voordelen moet het evenwicht in belastingdruk tussen de verschillende soorten ondernemers behouden blijven.
▶ Eén sociaal stelsel voor werkenden: zelfstandigen krijgen net als werknemers rechten binnen WW, WAO en WIA. ▶ ZZP'er's moeten rechtvaardige bijdrage leveren wat betekent dat zij ook premies moeten betalen.		▶ Fiscale regelingen voor zzp'ers zijn achterliggende jaren flink afgebouwd, waardoor koopkracht van deze doelgroep terugloopt. Fiscale behandeling tussen werknemers en zzp'ers moet beter op elkaar afgestemd worden. Daarbij moet uitdrukkelijk rekening worden gehouden met extra risico's die zelfstandigen hebben. ▶ Zzp'ers houden keuzevrijheid. Verplichte pensioenopbouw via pensioenfondsen is onwenselijk.		▶ Ondernemersaftrek telt niet mee voor bepaling voor hoogte van toeslagen. ▶ Minimumtarief invoeren voor ZZP'ers van ten minste 200% van het minimumloon. Als mensen minder verdienen dan 200% van minimumloon dienen werknemersrechten beschermd te worden.	▶ Meer flexibiliteit in vaste arbeidscontracten en minder verschillen tussen vast en flex/ZZP. ▶ Verschil in belastingdruk tussen personeel in vaste dienst en ZZP'ers verkleinen, zodat het aantrekkelijker wordt mensen in vaste dienst aan te nemen.	▶ Er komt een Nationaal Pensioenfonds waarbij collectiviteit voorop staat en waarop ook zzp'ers aanspraak maken.	▶ De VAR-verklaring moet weer ingevoerd worden, zodat duidelijk is voor opdrachtgever wanneer ZZP'er daadwerkelijk ondernemer is. ▶ Belastingen en werkgeverslasten voor ondernemers omlaag, bureaucratie verminderen en gelijke speelveld weer terugbrengen in de markt door in elk geval geen regels te maken die strenger zijn dan het EU-gemiddelde.	▶ Bestaande Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties (DBA) moet van tafel, omdat stelsel om verkapte dienstverbanden tegen te gaan in praktijk niet werkt. ▶ Er moeten heldere en meetbare criteria komen voor relatie tussen zelfstandigen zonder personeel en hun opdrachtgevers. Deze criteria moeten zekerheid bieden voor alle betrokken partijen en handhaafbaar zijn voor toezichhoudende instanties (Belastingdienst, Arbeidsinspectie).

Particulieren - Algemeen

▶ Meer inzicht in hoe meer werken loont. Bij financiële besluiten vooraf standaard effect op de marginale druk inzichtelijk maken en meewegen.	▶ Verlaging van lasten voor lage- en middeninkomens. ▶ Introductie van individueel basisbedrag voor elke meerderjarige Nederlander. Dit is een verzilverbare heffingskorting die met belasting wordt verrekend en die in geld wordt uitgekeerd bij geen of te lage inkomsten. Daarnaast klimaatbonus van €250 per jaar. ▶ Geen belasting heffen als vrijwilliger bescheiden vergoeding ontvangt. ▶ Koning hoort ook belasting en sociale premies te betalen.	▶ Koningshuis belastingplichtig.	▶ Verlaging van lasten op arbeid en verhogen van belasting op vermogen in de vorm van een verhoging van de erf- en schenkbelasting. ▶ Belastingkortingen niet meer inkomensafhankelijk, en invoeren meer tariefschijven. ▶ Persoonlijk Ontwikkel Budget voor iedereen.	▶ Inkomstenbelasting verlagen voor iedereen tot en met een modaal inkomen. ▶ Leden van het koninklijk huis betalen voortaan zélf hun privékosten en belasting over hun inkomen en vermogen.	▶ Tarieven in inkomstenbelasting weer progressief. Lagere inkomens gaan minder bijdragen. Introductie van een hoger toptarief voor topinkomens. ▶ Onderzoek naar verschillende varianten basisinkomen. Voorstander van negatieve inkomstenbelasting. ▶ vrijwilligersvergoeding en onkostenvergoeding niet bij elkaar optellen voor de belasting.	▶ Belasting op arbeid verlagen. Belastingvrije voet instellen van € 30.000 voor iedere werkende Nederlander, idealiter met een lage vlaktax.	▶ Het lage tarief van de inkomstenbelasting verlagen en het hoge tarief verhogen. Topverdieners meer laten bijdragen via een derde schijf met hoger tarief voor inkomstenbelasting. ▶ Starten met pilot met verschillende vormen van basisinkomen (negatieve inkomstenbelasting). ▶ Koning en familie gaan net als iedereen belasting betalen en andere financiële tegemoetkomingen en vergoedingen kritisch onder loep nemen.	▶ Belastingstelsel moet bestaan van gezinnen ondersteunen. ▶ Alle onoverzichtelijke inkomensafhankelijke regelingen onder motorkap inkomstenbelasting vandaan en in plaats daarvan een lager belastingtarief invoeren van 34% in plaats van huidige 37% op eerste € 40.000 inkomen, 42% op traject € 40.000 tot € 80.000 en 52% boven € 80.000. ▶ Oneigenlijk gebruik van box 2 inperken. Inperken mogelijkheid om eindeloos van eigen bedrijf te lenen. Dat geldt ook voor de renteaftrek. ▶ Marktconform salaris uitkeren aan DGA. ▶ Oorlogscompensatie (Tweede Wereldoorlog) belastingvrij.
▶ Uitbreiden aantal tariefschijven in box 1. Over het algemeen tarieven lager om zo belastingdruk op arbeid te verminderen. ▶ Koningshuizen binnen een federaal Europa mogen niet langer uitzonderingspositie hebben wanneer het aankomt op betalen van belastingen en ontvangen van uitkeringen.	▶ Belastbare inkomen bestaat uit bruto inkomen minus standaardaf trek van ruim € 20.000. ▶ Inkomensafhankelijke regelingen afschaffen (bijv. algemene heffingskorting, huurtoeslag, kinderopvangtoeslag, arbeidskorting). Daarvoor in de plaats twee inkomensafhankelijke regelingen: Een huurtoelage alleen op basis van hoogte huur. Een huishoudtoelage op basis van samenstelling huishouden.	▶ Belastingstelsel moet gezinsvriendelijker worden. ▶ Verlagen eerste schijf inkomstenbelasting zodat inkomenspositie van gezinnen met lage en middeninkomens structureel wordt verbeterd. ▶ Stelsel blijft ingericht met één laag, uniform basistarief en toptarief voor hogere inkomens: de zogenoemde sociale vlaktaks. ▶ Gezinsdraagkracht moet weer uitgangspunt worden van belastingstelsel. Daarom splitsingsstelsel invoeren: Heffingskortingen binnen splitsingsstelsel aanpassen ten gunste van eenoudergezinnen. ▶ Kinderbijdrage invoeren. ▶ Multiplier van 1,25 in de giftenaftrek invoeren.		▶ Belastinghervorming voor bestaanszekerheid kost € 5 miljard.	▶ Werken moet lonen. Dit vergt een aanpassing van belastingstelsel. Vangnet voor mensen die niet kunnen werken moet ruimer worden opgezet. ▶ In inkomstenbelasting alle daadwerkelijke inkomsten gezamenlijk belast ter vervanging van het huidige boxenstelsel. Alle toeslagen afschaffen en vervangen door een belasting- en premievrij bedrag en/of negatieve belastingaanslag (bijvoorbeeld eerste € 30.000 inkomen voor werknemer en werkgever belasting- en premievrij).		▶ Invoeren vlaktaks met vast percentage van circa 20% en belastingvrije voet van circa € 20.000 ▶ Eerste schijf inkomstenbelasting langer maken tot € 80.000,- per jaar. Bovendien verlagen van tarief van eerste schijf naar 35%.	▶ Hervorming beginnen met verlagen laagste tarief inkomstenbelasting, gelijktijdig met verminderen en beter vormgeven van aantal heffingskortingen. ▶ Op de korte termijn verhogen kindgebonden budget en verhogen afbouwpunt om specifieke knelpunten in besteedbaar inkomen van tweoudergezinnen met kinderen op te lossen. ▶ Giftenaftrek moet behouden blijven. ▶ Het is niet meer van deze tijd dat de koning geen inkomstenbelasting betaalt. Deze vrijstelling in de Grondwet wordt opgeheven.

Particulieren - Vermogen, schenken/erven

▶ Kijken naar verhouding tussen lasten op arbeid en lasten op vermogen rechtvaardiger gemaakt kunnen worden. ▶ Voorkomen dat belasting van vermogen een excuus wordt eigen huis, pensioen of mkb'ers te belasten. ▶ Box 3 hervormen naar een belasting op reëel rendement, met mogelijkheid om verliezen en kosten te verrekenen. ▶ Een eerlijk en toekomstbestendig stelsel van belasting op vermogensinkomsten, met oog voor illiquide vermogens, zoals aandelen in start-ups, familiebedrijven en vastgoed, en met vrijstelling voor kleine spaarders.	▶ Naast het invoeren van belasting op werkelijk gerealiseerde rendement, grote vermogens meer belasten dan kleine. ▶ Aparte vermogensbelasting invoeren op vermogens in box 2 en box 3 boven een miljoen, met een hoger tarief boven de twee miljoen. De eigen woning telt hierbij niet mee. ▶ Moderniseren erf- en schenkbelasting. Relatie tussen erflater/schenker en ontvanger is niet meer van belang voor tarief, voor iedereen geldt hetzelfde percentage. Wel geldt voor partners en kinderen een veel hogere vrijstelling. ▶ De bedrijfsopvolgingsregeling verder versoberen.		▶ Verlaging van lasten op arbeid en verhogen van belasting op vermogen in de vorm van een verhoging van de erf- en schenkbelasting.	▶ Mensen die geld verdienen met vermogen, zoals aandeelhouders en vastgoedbeleggers, minstens even zwaar belasten als inkomen uit arbeid. Tegelijkertijd 'miljonairsbelasting' zodat ook de allerrijksten hun eerlijke deel betalen.	▶ Invoering miljonairsbelasting voor mensen met vermogens boven € 1 miljoen (waarbij de waarde van het eigen huis niet wordt meegerekend). Onderzoek naar een progressievere belastingstelsel met hoog tarief voor de grootste vermogens. ▶ Mensen die een bescheiden erfenis ontvangen geen belasting. Voor grote vermogens belasting omhoog. Daarnaast afschaffen constructies die het mogelijk maken om erfbelasting te ontwijken.	▶ Erf- en schenkbelasting afschaffen. ▶ De eigen woning nooit in box 3 plaatsen of op andere wijze belasten. ▶ Stoppen buitensporige vermogensrendementsheffing voor spaarders. ▶ Heffingsvrij vermogen verhogen naar € 1 miljoen.	▶ Progressieve vermogensbelasting van 1% tot € 500.000 oplopend tot 5% voor vermogens boven € 5 miljoen. Vrijstelling verhogen, zodat gewaarborgd is dat mensen die zuinig hebben geleefd en netjes hebben gespaard, geen belasting hoeven te betalen voor hun spaarzaamheid. ▶ Erfbelasting afschaffen voor kleine erfenissen en verhogen voor grote erfenissen.	▶ Uiteindelijk toewerken naar een belasting op vermogen op basis van werkelijk rendement. Aantal tarieven in erf- en schenkbelasting terugbrengen. Introductie van vermogensbelasting van 1% over al het vermogen boven de miljoen euro.
▶ Op Europees niveau wettelijke definitie opstellen wat onder vermogen valt. ▶ Introductie progressieve vermogensbelasting voor vermogens boven € 1 miljoen. ▶ Erf- en schenkbelasting aanpakken door deze relatie-onafhankelijk te maken. Daarnaast tot bedragen van € 150.000 tarief 30% en daarboven 40%. Eerste € 10.000 vrijstellen. ▶ Schenk vrijstelling eigen woning afschaffen en blijft afgeschaft. ▶ Vermogenswinstbelasting van 10% op de gerealiseerde overwaarde bij de verkoop van een pand.	▶ Vermogen waar al belasting over is betaald zoveel mogelijk ontzien. Erf- en schenkbelasting sterk vereenvoudigen. Eerste € 1.000.000 ontzien van erfbelasting. Daarboven een percentage van 10%, die niet afhangt van relatie tussen erflater en erfgenaam. Schenkingen aftrekken van deze vrijstelling, ▶ Een belastingvrije spaar- en beleggingsregeling. Een extra prikkel om te werken: een zogenaamde WIN (Werken-INvesten) rekening. Mensen kunnen al het door werk verdiende geld (na belastingen) op zo'n rekening storten; vervolgens is dit geld vrijgesteld van vermogensbelasting.	▶ De belasting op vermogen (box 3) moet worden gebaseerd op het daadwerkelijk behaalde rendement. ▶ Particuliere verpachters moeten vrijstelling kunnen krijgen van vermogensrendementsheffing.			▶ Alleen daadwerkelijk genoten inkomsten en rendementen belasten en geen belastingheffing over fictieve inkomsten meer. ▶ Fiscale regelgeving voor investeerders in betaalbare huurwoningen versoepelen. Aanpassing in leegwaarderatio (box 3) terugdraaien.	▶ Er komt een limiet op vermogen, waarboven een marginaal belastingtarief van 100% geldt. De hoogte van deze limiet wordt democratisch besloten. ▶ Vermogens- en erfbelasting wordt drastisch verhoogd. ▶ Daarnaast versoepelen van onteigeningswetgeving, op het gebied van kapitaal, aandelen en bezit in grond.	▶ Box 3 probleem oplossen. Belasting betalen over gerealiseerde winst, na aftrek van alle kosten en financieringslasten. Er komt geen vermogensaanwasbelasting. ▶ Erf- en schenkbelasting afschaffen. Familiebedrijven kunnen op die manier ondernemingen overdragen op volgende generaties. ▶ Aanpassing leegwaarderatio terugdraaien.	▶ In box 3 daadwerkelijke inkomsten en winsten (in plaats van fictief rendement) uit vermogen eerlijk belasten. Hierbij rekening houden met problematiek rondom de nog niet verzilverde papieren winsten van zogeheten 'incourante vermogensbestanddelen', zoals grond, panden, aandelen in familiebedrijven etcetera. Mogelijkheden beperken om deze heffing te ontwijken, zowel grensoverschrijdend als in het binnenland. ▶ Gegevens van verhuurplatforms (zoals AirBNB) uitwisselen met de Belastingdienst, zodat er ook effectief belasting op de inkomsten geheven kan worden.

Particulieren - Pensioenen

▶ Gecontroleerd overgaan naar nieuwe stelsel. ▶ Pensioenfondsen moeten zich richten op kerntaak. ▶ Actief blijven voor wie dat wil. Keuzevrijheid waar het mogelijk is. ▶ Een goed pensioen voor zelfstandigen. ▶ Helderheid over wat keuzes nu betekenen voor later. ▶ vrijstelling voor kleine spaarders.	▶ Mogelijkheid om gemiste pensioenopbouw op latere leeftijd (waar mogelijk fiscaal gefaciliteerd) in te halen, ▶ Na implementatie pensioenhervorming keuzevrijheid binnen het pensioenstelsel uitbreiden. Bijvoorbeeld door de flexibele opbouw van pensioen. Wetsvoorstel over opnemen van bedrag ineens bij pensioenering versneld doorzetten. ▶ Met initiatiefwet Wet eigen strategie pensioenfonds (Wesp), krijgen deelnemers meer inspraak op beleggingsbeleid pensioenfonds.	▶ Verhogen van ouderenkorting, in standhouden IOAOW en AOW-leeftijd weer naar 65 jaar.	▶ Senioren moeten sneller en gemakkelijker aan werk kunnen. Voor ouderen die langer willen doorwerken, mogelijk maken later AOW op te nemen.	▶ Nieuwe pensioenwet (het casinopensioen) terugdraaien. ▶ Nieuwe en veel eerlijker pensioenwet, waarin werknemers recht krijgen om ook na hun 65ste door te werken, als ze daar zelf bewust voor kiezen.	▶ Werkgevers verplichten adequate pensioenregeling aan te bieden voor hun werknemers, en zelfstandigen verplichten zelf pensioen op te bouwen. Onnodig complexe regels in de AOW wegnemen. ▶ Pensioengeld inzetten voor verduurzaming en maatschappelijk verantwoorde activiteiten.	▶ AOW-uitkering belastingvrij. ▶ Korten van pensioenen (deels) compenseren door verhoging van AOW. ▶ De pensioenwet intrekken.	▶ Tegen de nieuwe pensioenwet. ▶ Mogelijk maken te kiezen voor lagere AOW-leeftijd in ruil voor evenredig aangepaste AOW-uitkering. Mensen die pensioen opbouwen kunnen kiezen voor flexibele pensioenleeftijd of deeltijdpensioen. ▶ Werknemers krijgen mogelijkheid hun pensioen onder te brengen bij groen investeringsfonds als dat bij huidige pensioenfonds niet mogelijk is.	▶ Op dit moment zijn de belastingtarieven en heffingskortingen voor gepensioneerden en werkenden totaal verschillend. Ouderen moeten ook gaan profiteren van volledige basiskorting (dus geen lagere algemene heffingskorting, zoals nu het geval is). De AOW verder fiscaliseren én de AOW extra verhogen. Verhogen ouderenkorting met € 1.200 per jaar. ▶ Met de Wet toekomst pensioenen is het besluit genomen pensioenstelsel te hervormen. Dit is een goede zaak.
▶ Gepensioneerden die van hun pensioen gebruikmaken in ander Europees land, zoals Spanje, moeten daar hun premies en belastingen afdragen. ▶ Goed monitoren of doelen Pensioenwet worden gehaald. ▶ Introductie basispensioen voor alle werkenden naast AOW, met een minimale premieafdracht. ▶ Wettelijke verplichting voor alle typen pensioen-uitvoerders om op één en dezelfde manier te publiceren. ▶ Moderniseren partnerpensioen. Optie bieden versneld meer pensioen op te nemen.		▶ In- en uitvoering van nieuwe pensioenwet nauwlettend monitoren en indien nodig plannen aanpassen. ▶ AOW-leeftijd moet flexibeler worden.		▶ Niet invaren in het nieuwe pensioenstelsel. Onze solide pensioenstelsel behouden, maar dan met een reële rekenrente. ▶ Een compensatiepakket voor gemiste indexatiejaren.	▶ Invoering nieuwe pensioenwet terugdraaien. ▶ Het aparte pensioensysteem voor Politieke Ambtsdragers afschaffen en onderdeel maken van hetzelfde pensioensysteem als rest Nederland. Pensioengerechtigden en pensioendeelnemers krijgen invloed op keuzes die pensioenfonds maken op gebied van beleggingsdoelen.	▶ Er komt een Nationaal Pensioenfonds waarbij collectiviteit voorop staat en waarop ook zzp'ers aanspraak maken.	▶ Het oude pensioenstelsel moet worden behouden. ▶ Misgelopen pensioen-indexatie met terugwerkende kracht herstellen. Pensioenen niet indexeren met risicovrije rente maar met werkelijk behaalde rendementen en de kostendelersnorm afschaffen zodat alleenstaanden die gaan samenwonen niet worden gekort op hun AOW.	▶ Pensioenen niet verplicht en zonder inspraak omzetten naar een nieuw stelsel. ▶ Pensioenwetgeving op een aantal punten verbeteren, onder andere: AOW blijft basis onder pensioenstelsel. Aantal mensen dat nauwelijks of geen aanvullend pensioen opbouwt terugdringen.

Wonen en vastgoed

▶ Maximeren stijging ozb die gemeenten kunnen doorvoeren. ▶ Hypotheekrenteaftrek blijft in stand. ▶ Makkelijker om huis te verduurzamen of huisbaas hiertoe te verplichten. ▶ Sommige investeringen in verduurzaming van eigen woning aftrekbaar van eigenwoningforfait.	▶ In stappen afschaffen van de hypotheekrenteaftrek. ▶ Fiscaal wordt het bezit van meerdere huizen zwaarder belast.			▶ Voor hypotheek tot grens Nationale Hypotheek Garantie alles hetzelfde laten. Daarboven renteaftrek afschaffen. ▶ Winstbelasting voor woningcorporaties afschaffen. Omzetten in investeringsplicht voor bouw huizen, onderhoud en verduurzaming. ▶ Beleggen in vastgoed aanpakken door 'woonplicht' in te voeren bij alle nieuwbouw. Overdrachtsbelasting verhogen vanaf tweede huis. ▶ Hypotheekrente stapsgewijs afbouwen.	▶ Hypotheekrente stapsgewijs afbouwen.	▶ Geen verdere afbouw hypotheekrenteaftrek. ▶ De eigen woning nooit in box 3 plaatsen of op andere wijze belasten. ▶ Afschaffen 'Eigenwoningforfait' bij volledige aflossing hypotheek (terugkeer wet Hillen).	▶ Hypotheekrenteaftrek blijft tot Nationale Hypotheek Garantie. Renteaftrek voor bedragen daarboven in hoger tempo afschaffen dan nu (0,5% per jaar). ▶ Heffing op leegstand en braakliggende grond bij (woning)bouwprojecten. ▶ Overdrachtsbelasting blijft gedifferentieerd: beleggers betalen meer, bewoners minder. Overdrachtsbelasting (deels) terugstorten als kopers binnen jaar huis energieneutraal hebben gemaakt. ▶ Meergeneratiewoningen fiscaal stimuleren.	▶ Faciliteit in overdrachtsbelasting die voorziet in niet-aftreken daarvan indien een woning binnen 6 maanden opnieuw wordt verkocht, verruimen tot 36 maanden. ▶ Er komt een einde aan de winstbelasting voor woningcorporaties. ▶ Gemeenten mogen een leegstandsbelasting heffen. Overdrachtsbelasting voor beleggers bij transformatie naar woningen wordt afgeschaft. ▶ Ingezette beperking hypotheekrenteaftrek verder doorzetten. ▶ Om starters kansen te bieden, bouwsparen fiscaal zo gunstig mogelijk maken.
▶ Afschaffen fiscale voordelen van eigenwoningbezit, zoals hypotheekrenteaftrek en eigenwoningforfait (in fasen). ▶ Invoeren gemeentelijke heffing op stijging van grondwaarde. ▶ Vermogenswinstbelasting 10% op gerealiseerde overwaarde bij verkoop van pand.	▶ Verhuurderheffing weer invoeren waarmee onder andere fonds voor aanpak van wijken en nieuwbouw van betaalbare huur- en koopwoningen wordt opgericht.	▶ Eventuele versobering hypotheekrenteaftrek moet geen grote nadelige financiële gevolgen (als gevolg van een hogere belastingdruk) hebben voor eigenwoningbezitters met een hypotheekschuld. Daarom passende, lastenverlichtende maatregelen, zoals afschaffen eigenwoningforfait en verlagen van belastingtarieven. De versobering van hypotheekrenteaftrek kan bijvoorbeeld ingevuld worden door deze aftrek alleen voor starters beschikbaar te stellen. Of door de aftrek tot maximumbedrag mogelijk te maken, bijvoorbeeld tot de NHG-grens. ▶ Bouwsparen is mogelijk een oplossing.		▶ Met een brede hervorming van het stelsel van belastingen, sociale zekerheid en toeslagen ervoor zorgen dat samenwonen gaat lonen voor alle generaties. Met deze hervorming wordt niet alleen doorstroming bevorderd, maar ook eenzaamheid bestreden.	▶ Investeerders in betaalbare huurwoningen versoepelen. ▶ Aanpassing in leegwaarde-ratio (box 3) terugdraaien.		▶ De Wet Hillen weer invoeren. ▶ Eigenwoningforfait voor iedereen gelijk. Villataks vervalt. Bij voorkeur vervalt het eigenwoningforfait geheel. ▶ Overdrachtsbelasting verlagen naar oude tarief van 2% voor iedereen. ▶ Aanpassing leegwaarderatio terugdraaien.	▶ Om onzekerheid op woningmarkt niet verder te voeden, verandert er voorlopig niets aan fiscale behandeling eigen woning. ▶ Financiële armslag van corporaties is verruimd door afschaffen verhuurdersheffing. Voor woningcorporaties, voor commerciële partijen bedoelde fiscale heffingen op termijn verlagen of afschaffen. ▶ Aantrekkelijk maken voor pensioenfondsen in Nederland om langjarig in woningen te investeren. ▶ Een gelijk speelveld voor investeerders (particulier en institutioneel, binnenlands en buitenlands) op het gebied van belastingen.

Mobiliteit - Auto, trein en fiets

▶ Gerichte hardheidsclausule voor ondernemers die met gegronde reden niet kunnen voldoen aan voorwaarden zero-emissiezones. ▶ Verlagen van accijnzen op benzine, zodat autorijden betaalbaar blijft. ▶ Stimuleren van omslag naar elektrisch vervoer, bijv. in tweedehandsmarkt van elektrische auto's. ▶ In toekomst stelsel van betalen naar gebruik waaraan iedereen, ook bij gebruik van elektrisch vervoer, bijdraagt. Betaalbaarheid voor middengroepen en ondernemers is randvoorwaarde. ▶ Geen spitsheffing.	▶ Belasting voor autorijden eerlijker maken door rekeningrijden. ▶ Elektrische auto's blijven stimuleren met subsidies en belastingvoordelen. ▶ Het tijdelijke lagere tarief voor energiebelasting op publieke laadpalen verlengen tot 2030.	▶ Verlaging van de brandstofaccijnzen.	▶ Tegenstander van rekeningrijden op het platteland. ▶ Met een e-vignet een bijdrage vragen van mensen buiten Nederland voor in stand houden van ons wegennet. ▶ Aanpassen van onhandige belastingmaatregel waardoor tweedehands elektrische auto's nu naar buitenland verdwijnen.	▶ Oneerlijke subsidies en belastingvrijstellingen voor stekkerauto's komen terecht bij mensen die het niet nodig hebben. Zij moeten dus voortaan volwaardig belasting betalen en mensen die geen stekkerauto kunnen betalen krijgen niet de rekening.	▶ Versnellen van invoering betalen naar gebruik voor automobilisten. ▶ Met fiscale en andere maatregelen zorgen dat in Nederland vanaf 2030 alleen nog elektrische voertuigen worden verkocht, inclusief brom- en snorfietsen. ▶ Fiscale regelingen voor elektrisch rijden alleen nog gericht op lage en middeninkomens.	▶ Autobezitters betalen slechts één keer wegenbelasting, ook als ze meerdere voertuigen hebben. ▶ Stoppen subsidie op elektrische auto's. ▶ Accijnzen en wegenbelasting omlaag: teruggeven kwartje van Kok. ▶ Nooit akkoord gaan met kilometerheffing; automobilisten betalen al voor gebruik via accijnzen. ▶ Afschaffen spitsheffing in het OV. ▶ Verlagen accijnzen op benzine en diesel, evenals de bijtelling en de bpm.	▶ Autobezitters die weinig kilometers rijden minder belasting betalen dan mensen die veel autokilometers maken. ▶ Herziening van motorrijtuigenbelasting om verkoop en gebruik van SUV's terug te dringen. ▶ Belastingvoordelen voor auto's afbouwen. ▶ Inzetten op fiscaal aantrekkelijk maken van deelmobiliteit. ▶ Fiscale stimulering van fietsen blijft behouden. ▶ Btw afschaffen op openbaar vervoer en internationale treintickets.	▶ Geleidelijk de voordelen in de motorrijtuigenbelasting afschaffen. ▶ Invoeren SUV-taks op steeds groter wordende auto. ▶ Invoeren vrachtwagenheffing. ▶ Elektrisch rijden na 2025 goedkoper en niet duurder. ▶ Een opslag voor vluchten tot 1250 km om duurzamer vervoer per trein te stimuleren.
▶ Motorrijtuigenbelasting vervangen, naar Zweeds voorbeeld, door 'betalen-naar-gebruik'. ▶ Zolang nog niet naar gebruik betalen, alvast op wegenbelasting een gewichtscorrectie toepassen voor elektrische auto's, bestelbusjes en vrachtwagens ▶ Volledige vervuiling van auto belasten. Daarom verrekenen uitstoot en grondstoffen die nodig zijn om auto te maken door BPM te heffen op basis van CO2 grondslag. ▶ Oldtimervrijstelling schrappen.	▶ Accijnzen op benzine, diesel en lpg terugbrengen naar het niveau van april 2022. ▶ Rekeningrijden is geen optie. ▶ Subsidies en andere fiscale voordelen op EV auto's beperken. ▶ Autobelastingen aanwenden waarvoor ze bedoeld zijn: infrastructuur.	▶ Belangrijke randvoorwaarden voor invoering van betalen naar gebruik zijn: een voor Nederlandse automobilisten budget neutrale invoering, betaalbaarheid voor inwoners van landelijk gebied die aangewezen zijn op auto, afstemming op (al hoge) brandstofprijzen en accijnzen en investeringen in auto-ov overstappunten en goedkoper ov. ▶ Een btw-vrijstelling voor openbaar vervoer. Kinderen moeten gratis mee kunnen reizen. ▶ Nu de benzineprijzen en accijnzen heel hoog zijn, moet voorkomen worden dat autorijden alleen betaalbaar wordt voor hogere inkomens.			▶ Geen rekeningrijden naast/bovenop huidige belastingen en heffingen die gebruik en bezit al belasten.		▶ Motorrijtuigenbelasting verlagen maar wél heffen op alle auto's, dus ook elektrische auto's. ▶ Accijnzen op brandstoffen gaan omlaag, minimaal naar het EU-gemiddelde. ▶ Voorgenomen kilometerheffing schrappen. Rekeningrijden niet invoeren. ▶ BPM wordt vast percentage van prijs van auto.	▶ Gebruik van een auto moet betaalbaar blijven. ▶ Tegen een kilometerheffing voor personenauto's. ▶ Elektrische auto's, die jarenlang fors fiscaal zijn gesubsidieerd, gaan meer bijdragen aan belastingopbrengsten. ▶ Ook steunen voor invoering van een vrachtwagenheffing voor binnenlandse en buitenlandse vrachtwagens voor het gebruik van de Nederlandse wegen. ▶ Bij accijnzen op brandstoffen streven, mede vanwege de grenseffecten, naar beperkte verschillen met andere landen.

Mobiliteit - Vliegen en scheepvaart

Lucht- en scheepvaart verduurzamen. De belastingvrijstelling voor lucht- en scheepvaartbrandstoffen in Europees verband afschaffen en inzetten voor een Europese kerosinebelasting.	- Voor fiscale vrijstellingen die internationaal geregeld zijn, zoals voor scheepvaart en luchtvaart, neemt Nederland samen met Europa voortouw om deze af te bouwen. - Zwaardere belasting op vliegen. Dit realiseren door verschillende belastingen toe te passen op korte, middellange en lange vluchten. Daarnaast businessclass zwaarder belasten dan economy class. - Afspraken met Rijnlanden aanpassen om accijns te kunnen heffen op binnenvaart en prijs te vragen voor (lucht)vervuiling.	Schrappen vliegtax.	Privéjets en hun passagiers die enkel Schiphol gebruiken als overstap gaan ook vliegbelasting betalen. Andere belastingen Europees regelen.	Geen vliegtaks voor mensen die eens per jaar met het vliegtuig op vakantie gaan, wel een extra taks voor zakelijke veelvliegers.	- Door heffen van accijnzen op kerosine en btw op vliegtickets, (internationale) treinkaartjes goedkoper maken. - Toewerken naar verbod op privévluchten, met als eerste stap een hogere belasting op vluchten met privévluchten vanuit Nederland.	Afschaffen vliegbelasting.	- Progressieve vliegtaks voor consumenten. Belasting wordt hoger naarmate vaker vliegen. - De luchtvaart verliest uitzonderingspositie en gaat betalen voor de uitstoot. - Belastingvoordelen voor vliegverkeer, zoals vrijstellingen van btw en accijnzen, afschaffen. - Ook scheepvaart belasten voor uitstoot broeikasgassen. Er komt een forse CO2-belasting voor alle vrachtschepen. - Voor scheepvaart einde aan de belastingvoordelen op fossiele brandstof. - Een extra belasting voor cruiseschepen.	- Vliegbelasting fors de lucht in. - Een CO2-prijs voor de luchtvaart, invoering van een kerosineaccijns en btw op vliegtickets. Een opslag voor vluchten tot 1250 km om duurzamer vervoer per trein te stimuleren. Er wordt meer gedifferentieerd in luchthavengelden voor vliegtuigen met een hogere geluidsbelasting.
- Invoering Europese CO2 - belasting (uitgebreider ETS II) voor alle brandstoffen. Ook voor alle vluchten die van buiten Europa komen. - Vliegbelasting aanzienlijk verhogen. Hierin onderscheid maken tussen korte, middellange en lange afstanden. Daarnaast onderzoek naar deze belasting (bij vaker en verder vliegen, meer belasting). - Invoeren van een scheepvaartbelasting (belasting op zwaveldioxide) op basis van NOx en CO2 - uitstoot. - In Europees verband afschaffen accijnsvrijstelling op kerosine (vliegen).	- Afschaffen van fiscale ontmoedigende maatregelen zoals de vliegbelasting. Verdriedubbeling vliegbelasting terugdraaien. - Opbrengsten van extra belastingen dienen terug te vloeien naar innovatiefonds voor luchtvaart en niet in staatskas te vloeien.	- Zolang serieuze internationale afspraken over vliegheffingen achterwege blijven, moet de nationale vliegbelasting omhoog. - De vliegbelasting wordt fors verhoogd voor bestemmingen in Europa die op een goede manier en binnen redelijke tijd met de trein te bereiken zijn. - Energiebelasting moet de aanleg en het gebruik van walstroomvoorzieningen voor zee- en binnenvaartschepen niet ontmoedigen, maar stimuleren.			Verduurzaming luchtvaart versnellen, waarbij recent verhoogde vliegticketbelasting wordt 'geoormerkt' voor deze versnelling alsmede aan nog verder stimuleren van (inter)nationaal reizen per trein en bus.			- Verdragen heronderhandelen die ervoor zorgen dat vervuilende uitstoot door luchtvaart en scheepvaart deels is uitgezonderd van belastingen en erop toezien dat deze sectoren komende jaren volledig onder ETS vallen. - Vliegbelasting voor kleine vliegtuigen zoals privéjets en inzetten op internationale afspraken over belastingen voor de luchtvaart (btw op vliegtickets, accijns op kerosine, vliegbelasting voor intercontinentale vluchten).

Klimaat - Milieuheffingen, energiebelasting en CO2 heffing

▶ CO2-grensheffing (CBAM) waar mogelijk uitbreiden naar meer sectoren, om gelijk speelveld tussen Europese bedrijven en rest van wereld te creëren. ▶ Lagere belasting op energierekening.	▶ In plaats van fossiele subsidies, subsidies en fiscale voordelen beschikbaar maken voor innovatie en opschaling van nieuwe, schone technieken. In Europees verband werken naar gelijk tarief energiebelastingen. ▶ Het gebruik van groene waterstof wordt genormeerd, stapsgewijs naar 100 procent en gestimuleerd door lager belastingtarief. ▶ In Europees verband inzetten op introduceren belasting op virgin materiaal. ▶ Verhogen belasting op afval voor grootbedrijf. ▶ Eerlijke belasting op leidingwater door afschaffen maximumtarief.	▶ Verlagen energierekening (lagere belasting en btw). ▶ Subsidies voor vergroening schrappen.	▶ Betere fiscale mogelijkheden voor het beprijzen van negatieve effecten van producten op natuur en milieu. Dat zou kunnen via stapsgewijze aanpassing van energiebelasting tot Europese grondstoffenheffing.	▶ Tweedeling door klimaatbeleid niet toestaan; invoering klimaatrechtvaardigheidstoets ▶ Subsidies aan fossiele energiebedrijven stilzetten. ▶ Geen subsidies voor vergroening van bedrijfsactiviteiten, zonder dat daar zeggenschap tegenover staat. ▶ CO2-heffing die alle vervuilende bedrijven gaan betalen, zonder vrijstellingen. ▶ Energiebelasting omhoog voor grootgebruikers en omlaag voor huishoudens en mkb.	▶ Vrijstellingen en fiscale subsidies voor grootgebruikers en producenten van fossiele energie afbouwen. ▶ Voor zware industrie een ambitieuzere, effectievere CO2-heffing. ▶ Tarieven in energiebelasting meer gelijk trekken. ▶ Invoeren verpakkingsbelasting voor producenten. ▶ Verhogen afvalstoffenbelasting op storten en verbranden afval. ▶ Eerlijk belastingstelsel voor waterbeheer, waterwinning en de waterzuivering. ▶ Afschaffen vrijstelling grootverbruikers op drinkwaterbelasting.	▶ Energiebelastingen sterk verlagen; ODE afschaffen.	▶ Fossiele subsidies en andere vormen van bevoordeling van fossiele bedrijven afschaffen. ▶ Verhogen van CO2 belasting en uitbreiden naar alle broeikasgassen en sectoren. Gratis rechten intrekken. ▶ Extra winstbelasting voor fossiele energiebedrijven. ▶ Introductie progressieve energiebelasting en waterbelasting. ▶ Zelf opgewekte elektriciteit terugleveren aan net zonder kosten en belastingvrij. ▶ Door belasting aan te passen gerecyclede grondstoffen goedkoper maken dan grondstoffen die voor eerst gewonnen zijn. ▶ Invoeren belasting op virgin / nieuw plastic.	▶ Invoeren verpakkingsbelasting. ▶ Grond- en leidingwater beter belasten. ▶ Grote bedrijven voortaan evenveel energiebelasting betalen als huishoudens. ▶ Fossiele subsidies afschaffen. Milieuvuiling steviger belasten bijvoorbeeld met een NOx-heffing voor de industrie. ▶ Aanscherping CO2-heffing industrie en van raffinaderijvrijstelling. ▶ Afbouwen fiscale fossiele subsidies/ voordelen. ▶ Werkelijke prijs, waarin gevolgen voor milieu meegerekend worden, verwerken in aangescherpte consumptiebelastingen.
▶ Belasting op leidingwater, afvalstoffen, kolen en gas met 25% verhogen. ▶ Voor alle Nederlandse broeikasgasuitstoot een minimale CO2 -prijs. ▶ Invoering Europese CO2 -belasting (een uitgebreider ETS II) voor alle brandstoffen. Ook voor alle vluchten van buiten Europa. ▶ Afschaffen alle uitzonderingen energiebelasting, zoals verlaging belasting aardgas en elektriciteit grootverbruikers. ▶ Invoeren van belasting voor industrie m.b.t. luchtvervuiling (NOx, fijnstof, zwaveldioxide). Belasting ter hoogte van milieuschade.	▶ De btw op energie verlagen. ▶ Energiebelasting verlagen met als absolute prioriteit de energiebelasting op gas, het voormalige ODE-onderdeel binnen de energiebelasting schrappen.	▶ Verlaging van belasting op elektriciteit. ▶ Een belasting op het lozen van onbenutte restwarmte. ▶ Belasten van het gebruik van ruwe grondstoffen. ▶ Dubbele energiebelasting bij opslag, ook bij een kleinverbruikaansluiting afschaffen ▶ Belastingtarieven stroom in tweede en derde schijf omlaag. ▶ ODE-heffing afschaffen. ▶ Belastingheffing voor plastic-productie. ▶ Energiebelasting op stroom voor glastuinbouw- en fruitteeltbedrijven verlagen. ▶ Voor de industrie een belasting op uitstoot.		▶ Er dient een belasting per kubieke meter te komen op het onttrekken van oppervlakte- en grondwater. Het plafond van 300 kubieke meter uit belasting op leidingwater komt te vervallen.	▶ Nieuw geïntroduceerde systeem 'CO2-belasting' (Carbon Border Adjustment Mechanism) bij import kritisch volgen en ingrijpen zodra blijkt dat in Nederland gevestigde producenten hiervan oneerlijke concurrentie ondervinden.		▶ Energiebelastingen worden minimaal verlaagd naar EU-gemiddelde, maar bij voorkeur nog lager of zelfs helemaal afgeschaft.	▶ Sociaal tarief bij energiebelasting op gas. Dit betekent dat huishoudens over de eerste 1000 m3 gas minder belasting betalen dan nu. ▶ Voor transitie van industrie, energiesector, maritieme sector en luchtvaart is EU emissiehandelssysteem (ETS) beste systeem, waardoor uitstoot van CO2 een oplopende prijs krijgt. ▶ Plastic afval terugdringen. Daarbij ook effecten van plasticbelasting betrekken. ▶ Heroverwegen van vrijstellingen en degressieve tariefstructuur van de energiebelasting en andere milieuheffingen, waardoor kleine huishoudens en het mkb het meest betalen en grote bedrijven het minst.

Indirecte belastingen - Btw, accijns, suikertax en vleestax

▶ Verlagen accijnzen op benzine.	▶ Belasting op alcohol, tabak en suiker verhogen. ▶ Afschaffen van btw op groente en fruit. Een heffing op vlees en zuivel financiert dat. ▶ Behouden van het lage btw-tarief voor kunst en cultuur. ▶ Op verkoop van cannabis bij coffeeshops btw heffen of invoeren van speciale heffing. ▶ Voor e-sigaretten en voor vapes gaan dezelfde regels gelden als voor gewone sigaretten. Invoeren van verbruiksbelasting op e-sigaretten.	▶ Verlaging btw op boodschappen van 9% naar 0. ▶ Verlagen energierekening (lagere belasting en btw). ▶ Verlaging van de brandstofaccijnzen. ▶ Geen vleestax. ▶ Geen suikertax.	▶ Uitwisseling van personeel tussen zorgorganisaties en medische instellingen btw-vrij maken en meer ruimte bieden voor regionale samenwerking zonder dat mededingingsregels dit belemmeren. ▶ Gezond voedsel moet goedkoper worden en ongezond voedsel duurder. Heffing van een belasting op suikerhoudende dranken. Deze heffingen worden bij producenten aan begin van productieketen geheven.	▶ Prijzen verlagen door btw op voedingsmiddelen en openbaar vervoer geheel te schrappen. Toewerken naar gratis OV.	▶ Commerciële bijlesinstituten gaan net als andere bedrijven omzetbelasting betalen. ▶ Vasthouden aan lage btw-tarief van 9% voor cultuur en media. ▶ Verhoging van accijnzen, ook voor e-sigaretten.	▶ Btw omlaag naar 6% en 19%.	▶ Nultarief btw groente, fruit, granen, peulvruchten, noten. ▶ Energierenovaties voortaan onder lage btw-tarief. ▶ Verlaagde btw-tarief behouden voor kunstsector, cultuursector, nieuwsmedia. ▶ Geen btw op repareren of herstellen van producten. ▶ Geen btw op diergeneeskundige zorg. ▶ Legalisering softdrugs zodat er accijns over kan worden geheven. ▶ Een belasting voor slachthuizen (slachttaks). ▶ Bedrijfskantines aanmoedigen aanbieden gezonde maaltijden door fiscale vrijstelling. ▶ Ongezond eten hoger belasten bij fabrikant, bijvoorbeeld door slimme suikertaks.	▶ Eén btw-tarief wat lager is dan huidige hoge tarief en een nultarief voor enkele specifieke product-categorieën, zoals groente en fruit ter bevordering van gezond eetpatroon, op reizen met het openbaar vervoer en op schoenreparaties of aankopen bij kringloopwinkels ter stimulering van een meer circulaire economie. ▶ Accijnzen op tabak en alcohol gaan verder omhoog en op suiker en andere ongezonde producten worden accijnzen ingevoerd. ▶ Invoeren suikertax. ▶ Op vlees het normale btw-tarief. ▶ Fiscaal stimuleren gezonde voeding.
▶ Uniform btw-tarief van 15% vast voor alle goederen en diensten. ▶ Alle uitzonderingen, inclusief 0%-tarief en lage btw-tarief, afschaffen. Om koopkracht van mensen te beschermen, belastingdruk op arbeid verlagen en instellen hogere uitkeringen en toeslagen. ▶ Alle accijnsvrijstellingen opheffen, met uitzondering stadsverwarmingsregeling. ▶ Schrappen van verlaagde btw-tarief voor sierteelt. ▶ Belastingen op vlees, zuivel en suikerhoudende alcoholvrije dranken.	▶ De btw op energie verlagen. ▶ Stevige maatregelen om de koopkracht te repareren en een verlaging van het lage en hoge btw-tarief. ▶ Accijnzen op benzine, diesel en lpg terugbrengen naar het niveau van april 2022. ▶ Geen belastingen als persiemiddel om Nederlanders een andere, 'duurzamere' levensstijl op te dringen.	▶ Tegen een suikertax. ▶ Btw-vrijstelling op het openbaar vervoer. ▶ Verlaging van btw-tarief voor repareren van apparaten naar 9%. ▶ Kringloopwinkels waarvan opbrengst uitsluitend aan goede doelen wordt besteed, geen omzet- en vennootschapsbelasting. ▶ Accijns op tabak fors verhogen. ▶ Accijns op alcohol verhogen.			▶ Groente en fruit onder het 0% Btw-tarief brengen. ▶ Afbouw accijnsvrijstelling op fossiele brandstoffen voor bepaalde sectoren (o.a. luchtvaart) op internationaal niveau bespreken. ▶ Belastingen worden op dit moment door overheid niet alleen gebruikt om taken uit te voeren maar ook om gedrag van burgers en samenleving te sturen. Dat slaat zelfs zover door dat onderwerpen als vleestax en suikertax telkens weer opduiken.	▶ Er komt btw en accijns op kerosine.	▶ Btw op groente en fruit 0%. ▶ Verlaagde btw-tarief op reparatie en herstel van onder meer schoenen en kleding behouden. ▶ Permanente belasting- en accijnsverlagingen om de koopkracht te verbeteren. ▶ Accijnzen op brandstoffen gaan omlaag, minimaal naar het EU-gemiddelde.	▶ Gezonde voeding relatief betaalbaar maken, door ongezonde producten zoals suikerhoudende dranken zwaarder te belasten. ▶ Invoeren accijns op e-sigaretten. ▶ Btw verhogen op logies, met uitzondering van campings.

Lokale heffingen

▶ Beperken van de stijging van lokale belastingen door landelijk maximum-percentage per gemeente voor stijging van OZB.	▶ Gemeenten mogen meer belasting heffen op betere grondslagen. Bijvoorbeeld op leegstand, als publieke investeringen leiden tot vermogenswinsten of op grondbezit - in plaats van verouderde belastingen zoals de hondenbelasting. ▶ Ook provincies hebben alternatief nodig voor opcenten, zodat provincies zeggenschap blijven houden over hun inkomsten. ▶ Tegenover hogere lokale lasten staat een lagere inkomstenbelasting.				▶ Waterschappen en gemeenten kunnen lokale belastingen kwijtschelden. Mensen met uitkering en vermogensgrens die gelijk is aan bijstand, een automatische kwijtschelding van deze belastingen. ▶ Grondspectatie tegengaan door gemeenten mogelijkheid te bieden een belasting op braakliggende bouwgrond te heffen. Daarnaast planbatenheffing zodat deel van winst van grondspectanten terugvloeit naar gemeenschap.	▶ Geen verhoging OZB om gemeentelijke tekorten te dichten.	▶ Onroerendezaakbelasting (ozb) differentiëren naar energielabel en energieverbruik.	▶ Vermogensgrenzen voor kwijtschelding voor gemeentelijke en regionale belastingen verhogen. ▶ Gemeenten mogen een leegstandsbelasting heffen. ▶ Vergroten van lokale belastinggebied, zodat gemeenten minder afhankelijk worden van rijksinkomsten.
▶ Invoeren gemeentelijke heffing op de stijging van grondwaarde.		▶ Belangrijk is dat gemeenten zelf meer te zeggen krijgen over hun inkomsten, inclusief meer ruimte voor gemeentebelastingen. Dat betekent niet dat totale lastendruk (rijk, provincie én gemeenten) van burgers en bedrijven hoger wordt. ▶ Aandringen op onderzoek naar mogelijkheden om belastinggebied van gemeenten (en provincies) aanzienlijk te vergroten, waarbij rijksoverheid gelijktijdig en evenredig belasting op arbeid en lasten voor bedrijven verlaagt. Een doel hiervan is dat de zelfstandigheid van gemeenten en andere medeoverheden wordt vergroot.		▶ Het daadwerkelijke waterverbruik of het feitelijk aantal personen in het huishouden als uitgangspunt nemen bij waterzuiveringsbelasting.			▶ De OZB omzetten naar een "ingezetenenheffing", zodat zowel eigenaren als huurders meebetalen aan voorzieningen in gemeente.	▶ Een eigen belastinggebied voor decentrale overheden handhaven, zodat zij ook autonoom taken kunnen oppakken en zaken in hun gebied kunnen regelen.

Belastingdienst/overheidsinstanties

								Geef geloof een stem
De Belastingdienst staat onder druk, onder andere vanwege snel veranderend fiscaal beleid. De politiek moet de Belastingdienst ruimte gunnen basis op orde te krijgen.	- Meer ruimte voor contact tussen de inwoners en uitvoeringsorganisaties, zoals de Belastingdienst en het UWV. - De komende jaren investeren in verbetering van ICT en inzetten op verminderen van complexiteit in wet- en regelgeving.		- Vernieuwing belasting- en toeslagenbeleid richten op uitvoerbaarheid. Belastingdienst moet orde op zaken stellen in zowel CT-systemen als uitvoeringscapaciteit. - Betere rechtsbescherming voor burgers die in conflict zijn met overheidsorganisatie. - Voorstander van snelle invoering van fiscale ombudsman die bevoegd is conflict met Belastingdienst op te lossen en die rechtstreeks rapporteert aan Tweede Kamer.		- De grote groep minima die geen aangifte inkomstenbelasting doet proactief benaderen door de fiscus als ze geld terugkrijgen over de afgelopen vijf jaar. - Eén Rijksincassodienst die betalingen int voor Belastingdienst, het UWV, SBV, DUO, het CAK, CJIB, waterschappen en gemeenten.		Door ethische commissies onderwijsinstellingen toezicht houden op eventuele belangenverstreming van onderwijzend personeel, met name bij commerciële nevenfuncties in de fiscale, bedrijfskundige en economische wetenschapsgebieden.	Faillissementsrecht verbeteren ten gunste van mkb-er: de concurrente schuldeiser (vaak de mkb-er) verdient een gelijkwaardige positie aan de preferente schuldeiser (de bank en de belastingdienst).
							BELANG VAN NEDERLAND	
		Streven naar dienstbare overheid die taken zo dicht mogelijk bij burger uitvoert.			- Belastingdienst wordt ingrijpend hervormd. Ambtenaren de middelen aanbieden die ze nodig hebben om hun werk goed uit te voeren zoals goede automatisering. - Heffings-/invorderingsrente die belastingdienst in rekening kan brengen maximeren op gemiddelde rente spaarrekeningen 1%.		Overheid moet zo spoedig mogelijk eigen ICT systemen op orde brengen, zodat Belastingdienst en UWV weer naar behoren kunnen functioneren.	- Onacceptabel dat er veel hoogleraren zijn die zich bezighouden met winstbelasting (vpb), maar geen enkele leerstoel over toekomst toeslagenstelsel. Onderzoek versterken dat gericht is op relevante Nederlandse beleidsvraagstukken. Het gaat bijvoorbeeld om sociologische vraagstukken, openbaar bestuur, fiscaliteit en welzijnswerk. - Recht moet toegankelijk zijn voor iedereen. Daarom hechten aan een goede en toegankelijke sociale advocatuur. Deze moet ook toegankelijk zijn voor fiscale zaken.

EY | Building a better working world

EY exists to build a better working world, helping to create long-term value for clients, people and society and build trust in the capital markets.

Enabled by data and technology, diverse EY teams in over 150 countries provide trust through assurance and help clients grow, transform and operate.

Working across assurance, consulting, law, strategy, tax and transactions, EY teams ask better questions to find new answers for the complex issues facing our world today.

EY refers to the global organization, and may refer to one or more, of the member firms of Ernst & Young Global Limited, each of which is a separate legal entity. Ernst & Young Global Limited, a UK company limited by guarantee, does not provide services to clients. Information about how EY collects and uses personal data and a description of the rights individuals have under data protection legislation are available via ey.com/privacy. EY member firms do not practice law where prohibited by local laws. For more information about our organization, please visit ey.com.

© 2023 EYGM Limited.
All Rights Reserved.

CRS_CP_17226486

ED None

This material has been prepared for general informational purposes only and is not intended to be relied upon as accounting, tax, legal or other professional advice. Please refer to your advisors for specific advice.

ey.com

